

Załącznik nr 1 do Uchwały Nr XIII/133/11
Sejmiku Województwa Podlaskiego
z dnia 28 listopada 2011 r.

**Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego
w Szepietowie
18 - 210 Szepietowo**

tel. centr.: 086 275 89 00, fax: 086 275 89 20, <http://odr.zetobi.com.pl> , e-mail: wpodr@zetobi.com.pl

**ROCZNY PROGRAM
DZIAŁALNOŚCI PODLASKIEGO
OŚRODKA DORADZTWA ROLNICZEGO
W SZEPIETOWIE
NA 2012 ROK**

I. Wstęp

Roczny program działalności Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie na 2012 rok stanowi uszczegółowienie zadań, jakie na doradztwo rolnicze nakłada ustawa z dnia 22 października 2004 r. o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. 2004 nr 251 poz. 2507 z późn. zm.), ustawa z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. U. 2007 nr 64 poz. 427) oraz statut nadany Podlaskiemu Ośrodkowi Doradztwa Rolniczego w Szepietowie Uchwałą Nr XLVI/532/10 Sejmiku Województwa Podlaskiego z dnia 5 listopada 2010 r.

Z punktu widzenia doradztwa rolniczego, jego organizację i zadania w perspektywie lat 2007 - 2013 określają następujące dokumenty rangi unijnej:

- **Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1782/2003 z dnia 29 września 2003 r.** ustanawiające wspólne zasady dla systemów wsparcia bezpośredniego w ramach wspólnej polityki rolnej i ustanawiające określone systemy wsparcia dla rolników. Prawodawstwo wspólnotowe wprowadza zasadę wzajemnej zgodności „cross-compliance” w odniesieniu do podstawowych wymogów w zakresie zarządzania gospodarstwem w obszarach: zdrowie publiczne, zdrowie zwierząt oraz zdrowotność roślin, ochrona środowiska, dobrostan zwierząt.
- **Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1783/2003 z dnia 29 września 2003 r.** zmieniające rozporządzenie (WE) nr 1257/1999 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOGR).
- **Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1698/2005 z dnia 20 września 2005 r.** w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW). Rozporządzenie określa zasady wsparcia w ramach EFRROW zasady programowania, oceny i monitorowania programów.
- **Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1290/2005 z dnia 21 czerwca 2005 r.** w sprawie finansowania z budżetu wspólnotowego wydatków na Wspólną Politykę Rolną i wydatków na Rozwój Obszarów Wiejskich w latach 2007-2013, tworzy odpowiednie ramy prawne do realizacji tego celu.
- **Rozporządzenie Komisji (WE) Nr 1974/2006 z dnia 15 grudnia 2006 r.** ustanawiające szczegółowe zasady stosowania rozporządzenia Rady (WE) nr 1698/2005 w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW).

W odniesieniu do rozwoju obszarów wiejskich i rolnictwa w perspektywie lat 2007 – 2013 oraz funkcjonowania doradztwa rolniczego kluczowe znaczenie mają następujące dokumenty rangi krajowej:

- **Strategia Rozwoju Obszarów Wiejskich i Rolnictwa na lata 2007-2013 (z elementami prognozy do roku 2020).** Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 29 czerwca 2005 r. Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, czerwiec 2005 r.
- **Krajowy Plan Strategiczny Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.** Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, lipiec 2007 r.
- **Założenia do Krajowego Programu Rozwoju Wsi.** Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, 27 lutego 2006 r.

- **Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013** (PROW 2007-2013). Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Warszawa, lipiec 2007 r., z uwzględnieniem zmian merytorycznych zaakceptowanych przez KE w dniu 22 czerwca 2009 r.
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary Wiejskie**. Dokument przyjęty przez Radę Ministrów w dniu 13 lipiec 2010 r. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa, lipiec 2010r.
- **Aktualizacja strategii rozwoju województw z uwzględnieniem uwarunkowań krajowych i unijnych Przewodnik**. Ministerstwo Rozwoju Regionalnego. Warszawa, maj 2011r.

Z punktu widzenia rozwoju regionalnego, a także rozwoju województwa podlaskiego istotne są następujące dokumenty:

- **Strategia rozwoju społeczno – gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020** przyjęta przez Radę Ministrów Nr 278/2008 w dnia 30 grudnia 2008 r.
- **Regionalny Program Operacyjny Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013**. Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego. Białystok, listopad 2007 r.
- **Strategia Rozwoju Województwa Podlaskiego do 2020 roku**. Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego. Białystok, styczeń 2006 r.

1. Metodologia prac nad programem

Roczny program działalności PODR w Szepietowie na 2012 rok sformułowany został w oparciu o istniejące dokumenty, posiadaną wiedzę oraz rozeznanie sytuacji w rolnictwie i na obszarach wiejskich Podlasia. Opracowanie programu działalności doradczej poprzedzone zostało szeregiem wcześniejszych działań, umożliwiających określenie preferencji i priorytetów mieszkańców wsi - między innymi poprzez zbieranie opinii w formie ankietowej, konsultacje z samorządami i liderami społeczności lokalnej. W procesie programowania zadań uczestniczyli pracownicy merytoryczni wszystkich komórek organizacyjnych Ośrodka.

Podstawą do opracowania programu Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego były roczne programy działalności powiatowych zespołów doradztwa rolniczego. Program niniejszy, stanowi zatem syntezę programów 14 powiatowych zespołów doradztwa rolniczego, opracowanych na podstawie indywidualnych programów poszczególnych specjalistów.

2. Główne problemy mieszkańców podlaskiej wsi

Województwo podlaskie należy do regionów o wysokiej dynamice rozwoju produkcji rolniczej. Dotyczy to w szczególności produkcji i przetwórstwa mleka. Wyzwaniem dla podlaskich rolników jest:

- dostosowanie gospodarstw do wymagań wynikających z zasady wzajemnej zgodności „cross – compliance”, a zwłaszcza standardów obowiązujących w produkcji zwierzęcej,
- zwiększenie udziału dochodów z działalności pozarolniczej w gospodarstwach o małej skali produkcji towarowej,
- zwiększanie konkurencyjności własnych produktów poprzez stosowanie nowoczesnych technologii wytwarzania oraz różne formy samoorganizowania się,
- zminimalizowanie negatywnego wpływu działalności rolniczej na środowisko.

Wyzwaniem o wymiarze ogólnospołecznym jest zachowanie i ochrona bogatego dziedzictwa przyrodniczego regionu i dziedzictwa kulturowego podlaskiej wsi.

3. Cele i zadania Ośrodka Doradztwa Rolniczego

Podstawowe zadania doradztwa rolniczego zdefiniowane zostały w art. 2 ust. 2a i 2b ustawy o jednostkach doradztwa rolniczego (Dz. U. Nr 251 poz. 2507 z późn. zm.) następująco: „Ośrodki wojewódzkie są samorządowymi wojewódzkimi osobami prawnymi. Zadaniem Centrum Doradztwa i ośrodków wojewódzkich jest prowadzenie doradztwa rolniczego obejmującego działania w zakresie rolnictwa, rozwoju wsi, rynków rolnych oraz wiejskiego gospodarstwa domowego, mające na celu poprawę poziomu dochodów rolniczych oraz podnoszenie konkurencyjności rynkowej gospodarstw rolnych, wspieranie zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich, a także podnoszenie poziomu kwalifikacji zawodowych rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich”.

Zadanie to w 2012 roku będzie realizowane różnorodnymi formami, a zwłaszcza poprzez:

- prowadzenie doradztwa indywidualnego i grupowego,
- organizowanie różnorodnych form szkoleniowych,
- prowadzenie działalności informacyjnej i wydawniczej,
- organizowanie wystaw, targów, pokazów, konkursów itp.

Oferowane rolnikom usługi doradztwa rolniczego powinny przyczyniać się do tego, aby rolnicy stawali się coraz bardziej świadomi procesów przebiegających w gospodarstwie rolnym, procesów związanych z ochroną środowiska, bezpieczeństwem żywności, zdrowiem publicznym i dobrostanem zwierząt. Spełnianie przez rolników wymogów wynikających z zasady wzajemnej zgodności „*cross-compliance*” będzie warunkowało możliwości korzystania z instrumentów wsparcia finansowego gospodarstw rolnych. Zakres zadań związanych z wymogami zasady wzajemnej zgodności upoważnia do stwierdzenia, że w dającej się przewidzieć perspektywie podstawową formą pracy doradczej będzie doradztwo indywidualne bezpośrednio w gospodarstwie rolnym.

W 2012 roku, a także w najbliższej przyszłości doradztwo rolnicze będzie zaangażowane we wdrażanie wspólnej polityki rolnej, a w szczególności unijnych i krajowych programów pomocowych dla wsi i rolnictwa.

Podstawowym dokumentem programowym, w realizacji którego uczestniczyć będą w 2012 roku doradcy Podlaskiego Ośrodka jest „**Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 - 2013**” (PROW 2007 - 2013). Zaangażowanie pracowników doradztwa w realizację poszczególnych działań PROW, będzie miało różny wymiar osobowy i czasowy. Decydujące w tym względzie będą potrzeby społeczności wiejskiej Podlasia.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie ubiega się o dofinansowanie w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich części planowanych na 2012 r. przedsięwzięć. Krajowa Sieć Obszarów Wiejskich ma na celu zapewnienie przepływu szczegółowej wiedzy i wymiany doświadczeń na temat Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 oraz dziedzin pokrewnych, związanych z rozwojem obszarów wiejskich, wszystkim podmiotom współpracującym i korzystającym z Sieci. Działanie Sieci ma sprzyjać urzeczywistnianiu zasady partnerstwa oraz nowoczesnego i efektywnego sposobu wymiany informacji oraz przekazywania wiedzy.

Ośrodek jest aktywnie zaangażowany w rozwój obszarów wiejskich szczególnie w zakresie:

- identyfikacji i analizy możliwych do przeniesienia dobrych praktyk w zakresie rozwoju obszarów wiejskich oraz przekazywanie informacji na ich temat,

- przeniesienia dobrych praktyk oraz projektów innowacyjnych oraz organizacja wymiany doświadczeń i know-how,
- pomocy technicznej dla współpracy międzynarodowej i transnarodowej.

Uwzględniając powyższe uwarunkowania, działalność Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego koncentrować się będzie na realizacji następujących celów strategicznych:

1. **Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.**
2. **Dostosowywanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt.**
3. **Wsparcie działań związanych z wielofunkcyjnym rozwojem obszarów wiejskich.**
4. **Doskonalenie zawodowe rolników i mieszkańców wsi oraz upowszechnianie innowacji.**

Powyższe cele sformułowano w oparciu o dostępne w czasie opracowania programu dokumenty dotyczące rolnictwa i obszarów wiejskich, posiadaną wiedzę oraz rozeznanie sytuacji na podlaskiej wsi i w rolnictwie.

4. Wdrażanie minimalnych wymagań wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych oraz doradztwa w tym zakresie.

Reforma Wspólnej Polityki Rolnej z 2003 roku zasadniczo zmieniła sposób wsparcia rolnictwa w Unii Europejskiej. Kraje U –15 wprowadziły system płatności jednolitej SPS (*ang. - Single Payment Scheme*). Nowe państwa członkowskie stosują w większości uproszczony system płatności bezpośrednich, ale mają stopniowo wdrażać SPS. Komisja Europejska wyraziła zgodę, aby Polska stosowała uproszczony system do 2012 r. Płatność jednolita SPS, którą Polska będzie wprowadzać stopniowo od 2013 r. ma umożliwiać rolnikowi wybór w produkowaniu na potrzeby rynku, a jednocześnie zapewniać mu niezbędny poziom dochodów. Otrzymanie tej płatności nie jest związane z prowadzeniem określonej produkcji, ale zostało uzależnione od spełnienia przez rolników szeregu wymagań dotyczących:

- utrzymania gruntów wchodzących w skład gospodarstwa w **Dobrej Kulturze Rolnej zgodnej z ochroną środowiska** (Good Agricultural and Environmental Conditions – GAEC) określonych w załączniku IV do rozporządzenia Rady nr 1782/2003 - obowiązuje od 2004 r.
- **podstawowych wymogów z zakresu zarządzania** (Statutory Management Requirements SMR) określonych w załączniku III do rozporządzenia Rady nr 1782/2003.

Powyższe wymogi składają się na jeden mechanizm noszący wspólną nazwę zasady Wzajemnej Zgodności (*ang. cross-compliance*). Minimalne wymagania wzajemnej zgodności dotyczą prowadzonej w gospodarstwie produkcji rolniczej. Ich spełnienie będzie warunkiem otrzymania w pełnej wysokości dopłat bezpośrednich, a także płatności z następujących działań:

- płatności z tytułu naturalnych utrudnień dla rolników na obszarach górskich,
- płatności z tytułu naturalnych utrudnień dla rolników na obszarach innych niż obszary górskie,
- płatności dla obszarów Natura 2000 (dyrektywa 79/409/EWG w sprawie ochrony dzikiego ptactwa i dyrektywa 92/43/EWG w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory) i płatności związane z dyrektywą 2000/60/WE Parlamentu

Europejskiego, ustanawiającą ramy wspólnotowego działania w dziedzinie polityki wodnej,

– płatności rolnośrodowiskowych.

Wymogi wzajemnej zgodności zostały podzielone na trzy obszary:

Obszar A, który obejmuje:

- Identyfikację i rejestrację zwierząt
- Zagadnienia ochrony środowiska naturalnego

Obszar B, obejmujący:

- Zdrowie publiczne
- Zdrowie zwierząt, zgłaszanie niektórych chorób
- Zdrowotność roślin

Obszar C, w którym zawiera się:

- Dobrostan zwierząt

W Polsce od 1 stycznia 2009 roku obowiązują wymogi z obszaru A (Identyfikacja i rejestracja zwierząt, Zagadnienia ochrony środowiska naturalnego). Od 1 stycznia 2011 roku zaczęły obowiązywać wymogi z obszaru B (Zdrowie publiczne, Zdrowie zwierząt, zgłaszanie niektórych chorób oraz Zdrowotność roślin), natomiast od 1 stycznia 2013 roku zaczęły obowiązywać wymogi z obszaru C (Dobrostan Zwierząt).

Aby ułatwić producentom rolnym przystosowanie gospodarstw do wymogów zasady wzajemnej zgodności wprowadzono w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 działanie „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”.

Wysokość pomocy wynosi 80% poniesionych i udokumentowanych kosztów kwalifikowalnych za usługi doradcze. Suma płatności otrzymanych w ramach działania w okresie objętym PROW 2007-2013 nie może przekroczyć 1 500 euro na gospodarstwo w całym okresie realizacji PROW. Pomoc jest przyznawana i wypłacana na pokrycie kosztów usług doradczych świadczonych przez uprawnione podmioty doradcze m.in. Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepletowie.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepletowie jest uprawnionym podmiotem doradczym, dysponującym odpowiednio przygotowaną kadrą doradczą i oferuje rolnikom pomoc w zakresie oceny gospodarstwa pod względem zgodności z wymaganiami. Podstawową usługą doradczą jest kompleksowa ocena gospodarstwa pod kątem cross-compliance (zasady wzajemnej zgodności), w razie stwierdzenia niezgodności opracowanie planu dostosowania gospodarstwa oraz dodatkowych usług doradczych zgodnie z załącznikiem nr 3. Opracowana przy tej okazji dokumentacja powinna być wykorzystana do usprawnienia zarządzania gospodarstwem rolnym przez rolnika.

Zakres kosztów jest bardzo szeroki i obejmuje m.in. usługi doradcze dotyczące ochrony środowiska naturalnego, przestrzegania wymogów wzajemnej zgodności oraz poprawy bezpieczeństwa i higieny pracy, a także zarządzania gospodarstwem rolnym. Tak ukierunkowane doradztwo, dofinansowane z PROW 2007-2013, ma usprawnić niełatwy proces dostosowywania gospodarstw rolnych do wymogów Unii Europejskiej.

5. System zarządzania jakością wg normy PN-EN ISO 9001:2009 w Podlaskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Szepletowie

Od 1 lutego 2008 r. Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepletowie wdrożył i utrzymuje system zarządzania jakością zgodny z wymaganiami normy ISO 9001. System ten

jest integralną częścią systemu zarządzania Ośrodka. Wprowadzenie systemu zarządzania jakością ma na celu zapewnienie zgodności usług z wymaganiami i oczekiwaniami klientów w rozumieniu normy PN-EN ISO 9001:2009. Misją Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego jest świadczenie wszechstronnej pomocy doradczej rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich. Oferta edukacyjna i doradcza Ośrodka jest stale poszerzana i dostosowywana do oczekiwań klientów i uwarunkowań rynkowych. Zgodnie z wymaganiami normy PN-EN ISO 9001:2009 została ustanowiona Polityka Jakości i cele dotyczące jakości jako wytyczne do kierowania Ośrodkiem. Dostosowany do specyfiki i potrzeb Ośrodka system zarządzania jakością stał się istotnym czynnikiem zwiększającym konkurencyjność oraz poprawiającym wiele obszarów jego działania. Pozwolił na uporządkowanie zadań realizowanych przez pracowników Ośrodka oraz związanej z tym dokumentacji. Wszyscy pracownicy są zaangażowani w ciągłe doskonalenie systemu i tym samym podnoszenie jakości świadczonych usług. Zidentyfikowanie i zarządzanie procesami jako systemem pozwala na zwiększenie skuteczności w codziennej pracy oraz ułatwia osiągnięcie przyjętych celów.

13 lutego 2009 r. Komisja Techniczna CSQ wydała certyfikat dla systemu zarządzania jakością w Podlaskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Szepietowie. Certyfikat zaświadcza, iż system zarządzania jakością wdrożony przez Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie jest zgodny z normą ISO 9001:2000 w zakresie „świadczenia usług doradczych i edukacyjnych mieszkańcom obszarów wiejskich, w szczególności rolnikom, przedsiębiorcom, organizacjom społecznym, związkom branżowym, samorządom, Lokalnym Grupom Działania, bezrobotnym”.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie otrzymał również Certyfikat IQNet - międzynarodowej sieci jednostek certyfikujących, który uzupełnia Certyfikat CSQ.

Certyfikat daje pewność, że system zarządzania w Ośrodku ukierunkowany jest na jakość. Wszyscy pracownicy znają cele firmy i utożsamiają się z jej wynikami jakościowymi. Certyfikowany system zarządzania jakością potwierdza zdolność Ośrodka do ciągłego dostarczania usług spełniających wymagania Klienta i wymagania mających zastosowanie przepisów. Świadczy o tym, że głównym celem jest podejmowanie działań zmierzających do ciągłego podnoszenia poziomu jakości oferowanych usług. Certyfikat ISO 9001 podnosi wiarygodność i zaufanie w oczach klientów i partnerów, a tym samym przyczynia się do ciągłego rozwoju Ośrodka.

II. Rolnictwo województwa podlaskiego

1. Położenie i podział administracyjny

Województwo podlaskie położone jest w północno – wschodniej części Polski. Sąsiaduje z województwami: warmińsko – mazurskim, mazowieckim i na krótkim odcinku z lubelskim. Na północnym-wschodzie województwo graniczy z Litwą (długość granicy ok. 104km), a na wschodzie z Białorusią (ok. 246km). Podlaskie stanowi wewnętrzną (z Litwą) i zewnętrzną (z Białorusią) granicę Unii Europejskiej. Podlaskie zajmuje obszar 20 187 km², tj. 6,5% powierzchni całego kraju i jest szóstym pod względem wielkości województwem w Polsce. Województwo rozciąga się z południa na północ na długości 238km, a ze wschodu na zachód na długości 167km.

Administracyjnie województwo podzielone jest na:

- 14 powiatów ziemskich i 3 grodzkie,
- 118 gmin (82 wiejskie, 23 miejsko - wiejskie i 13 miejskie),
- 3292 sołectwa.

Sieć osadniczą stanowi 36 miast i 3951 miejscowości wiejskich.

2. Ludność

W województwie podlaskim zamieszkuje 1 191,5 tys. osób, co stanowi 3,1 % ludności kraju. Na obszarach wiejskich Podlasia mieszka 40,4 % ogółu ludności województwa. Gęstość zaludnienia województwa wynosi 59 osób na 1 km² powierzchni ogólnej i jest ponad dwukrotnie niższa od średniej krajowej wynoszącej 122 osoby na 1 km².

Tab. 1. Ludność według miejsca zamieszkania

Obszar	Ogółem	Miasta		Wieś	
		tys. Osób	%	tys. osób	%
Podlaskie	1 191,5	710,1	59,6	481,4	40,4
P o l s k a	38 135,9	23 288,2	61,1	14 847,7	38,9

Źródło: US w Białymstoku; Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego, wyd. 31.12.2009 (stan na 2008 r.)

Tab. 2. Struktura wiekowa ludności.

Obszar	Ludność w wieku		
	przedprodukcyjnym	produkcyjnym	poprodukcyjnym
W tysiącach osób			
Podlaskie ¹	235,1	751,4	205,0
P o l s k a ²	7 349,7	24 590,5	6 195,7
w odsetkach			
Podlaskie ¹	19,7	63,1	17,2
P o l s k a ²	19,3	64,5	16,2

1. Źródło: US w Białymstoku; Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2009, Białystok 2009 (stan na 2008 r.)

2. Źródło: GUS Warszawa 2009; Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2009 (stan w dniu 31 XI 2008)

Struktura wiekowa mieszkańców Podlasia charakteryzuje się nieco wyższym niż w całej Polsce odsetkiem ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym, a także niższym odsetkiem ludności w wieku produkcyjnym. Na 100 osób w wieku produkcyjnym przypada w woj. podlaskim 59 osób w wieku nieprodukcyjnym (w kraju 55 osób).

2.1. Wykształcenie

W dziedzinie edukacji woj. podlaskie charakteryzuje się dobrze rozwiniętą siecią placówek oświatowych. Kształcenie prowadzone jest na wszystkich poziomach, łącznie ze studiami doktoranckimi. W roku szkolnym 2004/2005 na terenie województwa funkcjonowały 164 placówki przedszkolne, 482 szkoły podstawowe i 195 gimnazjów.

Młodzież i dorośli zdobywali wykształcenie w 65 szkołach zawodowych, 195 średnich szkołach zawodowych, 74 liceach ogólnokształcących, 99 dziennych szkołach policealnych. Ogółem liczbę uczniów w/w placówek oświatowych oszacowano na 90,5 tys. osób.

Tab. 3. Liczba absolwentów szkół w roku 2007/2008

Wyszczególnienie	Podlaskie ¹	Polska ²
Szkoły podstawowe	14 053	427 800
Gimnazja	16 615	477 500
Specjalne przysposabiające do pracy	49	1 500
Zasadnicze zawodowe	1 608	67 400
Licea ogólnokształcące	8 171	231 400
Uzupełniające ogólnokształcące	9	800
Licea profilowane	1 457	43 600
Technika	4 030	106 500
Technika uzupełniające	48	2 800
Artystyczne ogólnokształcące	97	2 200
Policealne	3 577	84 700
Szkoły wyższe	13 896	420 900
Szkoły dla dorosłych:	2 409	63 100
- gimnazja	53	2 700
- zasadnicze zawodowe	16	1 700
- licea ogólnokształcące	903	20 600
- uzupełniające licea ogólnokształcące	992	22 600
- licea profilowane	36	2 000
- technika	202	1 300
- technika uzupełniające	207	12 100

1. Źródło: US w Białymstoku; Rocznik Statystyczny Województwa Podlaskiego 2009, Białystok 2009 (stan na 2008 r.)

2. Źródło: GUS Warszawa 2009; Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej, Warszawa 2009 (stan w dniu 31 XI 2008)

Poziom wykształcenia mieszkańców Podlasia jest niższy od wartości średnich, notowanych dla całej Polski. Wykształceniem ponadpodstwowym legitymuje się 60,5 % mieszkańców województwa, podczas gdy w kraju wskaźnik ten osiąga wartość 69,9 %. Szczególnie niekorzystna sytuacja pod tym względem występuje na obszarach wiejskich województwa. Wykształcenie ponadpodstwowo (z zasadniczym zawodowym włącznie)

posiada 44,9 % mieszkańców województwa. W kraju wskaźnik ten jest o 11 % wyższy i wynosi 55,9 %. Z wykształceniem podstawowym lub bez wykształcenia szkolnego pozostaje w województwie 55,1 % mieszkańców (w kraju 44,0 %).

Tab. 4. Wykształcenie ludności w wieku 15 lat i więcej w odsetkach

Obszar	Poziom wykształcenia				
	wyższe	policealne i średnie	zasadnicze zawodowe	podstawowe ukończone	podstawowe nieukończone, bez wykształcenia szkolnego i nieustalony
Ogółem					
Podlaskie	9,5	32,1	18,9	32,2	7,3
P o l s k a	10,2	32,6	24,1	28,2	4,9
Miasta					
Podlaskie	13,5	39,9	17,8	24,1	4,7
P o l s k a	13,7	38,6	21,1	22,2	4,4
Wieś					
Podlaskie	3,7	20,7	20,5	44,0	11,1
P o l s k a	4,3	22,4	29,2	38,3	5,7

Źródło: Główny Urząd Statystyczny. Narodowy Spis Powszechny 2002. www.stat.gov.pl

2.2. Przygotowanie zawodowe producentów rolnych

Zdecydowanie korzystniej, w porównaniu z poziomem wykształcenia ogólnego mieszkańców obszarów wiejskich Podlasia, przedstawia się przygotowanie zawodowe osób kierujących gospodarstwem rolnym. Działalność rolniczą w województwie podlaskim prowadzi 110 353 gospodarstw. Z tego w 52 062 gospodarstwach osoba nim kierująca legitymuje się przygotowaniem zawodowym. Stanowi to 47,2 % ogółu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą. Średnio dla kraju wskaźnik ten jest o 8,7 % niższy i wynosi 38,5 %. Bez przygotowania zawodowego pozostaje w województwie 52,8 % kierowników gospodarstw rolnych (w kraju 61,5 %).

Tab. 5. Przygotowanie zawodowe osób kierujących gospodarstwem rolnym

Poziom wykształcenia	Podlaskie		Polska	
	gosp.	%	gosp.	%
– Wyższe	1 415	1,3	30 293	1,2
– Policealne	86	0,1	4 817	0,2
– średnie zawodowe	9 366	8,5	154 040	6,2
– zasadnicze zawodowe	12 594	11,4	215 485	8,7
– kurs rolniczy	28 601	25,9	548 850	22,2
bez wykształcenia rolniczego	58 289	52,8	1 522 989	61,5

Źródło: „Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2005 roku”. GUS, www.stat.gov.pl

3. Przyrodnicze uwarunkowania produkcji rolniczej

Na strukturę produkcji rolnej oraz efekty produkcyjne rolnictwa w bardzo dużym stopniu wpływają naturalne uwarunkowania przyrodnicze. Opracowana w Instytucie Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa waloryzacja rolniczej przestrzeni produkcyjnej oparta została na punktowej wycenie czterech najważniejszych dla produkcji rolnej czynników środowiska przyrodniczego, to jest:

- gleby,
- agroklimatu,
- rzeźby terenu,
- warunków wodnych.

Końcowy syntetyczny wskaźnik, wyrażający w punktach jakość środowiska przyrodniczego w aspekcie gospodarki rolnej, jest sumą wskaźników oceny wymienionych czynników.

Tab. 6. Jakość rolniczej przestrzeni produkcyjnej

Wyszczególnienie	Wskaźnik bonitacji				Ogólny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej
	jakości i przydatności rolniczej gleb	agroklimatu	rzeźby terenu	warunków wodnych	
Podlaskie	41,0	7,5	3,7	2,8	55,0
P o l s k a	49,5	9,9	3,9	3,3	66,6

Źródło: Biesiacki A., Kuś J., Madej A.: *Ocena warunków przyrodniczych do produkcji rolnej. woj. podlaskie* Wyd. IUNG Puławy, 2004.

Analiza porównawcza danych zawartych w tabeli wskazuje, że województwo podlaskie posiada relatywnie mniej korzystne naturalne warunki do prowadzenia produkcji rolniczej. Dotyczy to wszystkich czterech czynników środowiskowych. Syntetyczny wskaźnik jakości rolniczej przestrzeni produkcyjnej wynosi dla województwa podlaskiego 55,0 punktów i jest o 11,6 punktów niższy od analogicznego wskaźnika dla obszaru całego kraju, wynoszącego 66,6 punktów. W ramach województwa wskaźnik ten wykazuje duże zróżnicowanie w układzie terytorialnym. Od poniżej 50 punktów powiatach; sejneńskim, suwalskim, grajewskim i kolneńskim, do ponad 60 punktów w powiatach wysokomazowieckim, zambrowskim i bielskim.

3.1. Gleby

Gleby w województwie nie są żyzne (zbyt mała zawartość próchnicy i duże zakwaszenie), a klimat jest bardzo niestabilny. Największy odsetek stanowią grunty IV i V klasy bonitacyjnej. Na obszarze województwa zdecydowanie dominują gleby wytworzone z piasków. Poziom orno - próchniczny 27,7 % gleb użytków rolnych wykazuje skład piasku luźnego lub słabogliniastego, a 35,1 % skład piasku gliniastego lekkiego lub gliniastego mocnego. Gleby wytworzone z glin stanowią 12,2 %, a gleby organiczne i organiczno – mineralne 16,7 % użytków rolnych.

Jakość i przydatność rolniczą gleb województwa podlaskiego obrazują zestawienia powierzchni i procentowego udziału poszczególnych kompleksów przydatności rolniczej oraz klas bonitacyjnych gruntów ornych i użytków zielonych.

Tab. 7. Kompleksy przydatności rolniczej gleb woj. podlaskiego

a) grunty orne

Kompleks przydatności rolniczej	Powierzchnia	
	ha	%
2 - pszenney dobry	85 344	10,7
3 - pszenney wadliwy	29 909	3,8
4 - żytni bardzo dobry	153 606	19,3
5 - żytni dobry	131 890	16,6
6 - żytni słaby	180 502	22,6
7 - żytni bardzo słaby	126 870	15,9
8 - zbożowo - pastewny mocny	55 188	6,9
9 - zbożowo - pastewny słaby	33 524	4,2
Razem grunty orne	796 833	100,0

b) użytki zielone

Kompleks przydatności rolniczej	Powierzchnia	
	ha	%
1z – klasy I i II	48	0,0
2z - klasy III i IV	180 864	46,6
3z - klasy V i VI	207 349	53,4
Razem użytki zielone	388 261	100,0

Źródło: Biesiacki A., Kuś J., Madej A.: Ocena warunków przyrodniczych do produkcji rolnej. woj. podlaskie
Wyd. IUNG Puławy, 2004.

Gleby bardzo dobre i dobre (kompleksy 2, 3, 4 i 8) stanowią 40,7 % ogółu gruntów ornych województwa. Średnią przydatność rolniczą (kompleks 5) posiada 16,6 %, gruntów ornych, a niską i bardzo niską (kompleksy 6, 7 i 9) 42,7 % gruntów ornych.

Tab. 8. Klasy bonitacji gleb woj. podlaskiego

Grunty orne			Użytki zielone		
klasa	Ha	%	Klasa	ha	%
II	7	0,0	II	46	0,0
IIIa	6 990	0,9	III	18 019	4,5
IIIb	57 460	7,1	IV	169 765	42,5
IVa	173 894	21,7	V	141 421	35,4
IVb	209 970	26,2	VI	65 413	16,4
V	213 216	26,6	VIPsZ	4 702	1,2
VI	129 006	16,1			
VIRz	11 347	1,4			
Razem GO	801 860	100,0	Razem UZ	399 366	100,0

Źródło: Biesiacki A., Kuś J., Madej A.: Ocena warunków przyrodniczych do produkcji rolnej. woj. podlaskie
Wyd. IUNG Puławy, 2004.

Gleby klas IIIa i IIIb zajmują łącznie 8 % areалу gruntów ornych. Dominują natomiast gleby klas IVa, IVb i V, które stanowią łącznie 74,5 % ogółu gruntów ornych. Gleby

najsłabsze, zaliczane do VI i VIRz klasy bonitacyjnej, zajmują 17,5 % gruntów ornych (ponad 140 tys. ha).

Trwałe użytki zielone województwa, podobnie jak grunty orne, są niskiej jakości. Dominują łąki i pastwiska IV i V klasy bonitacyjnej, które stanowią łącznie 77,9 % ogółu trwałych użytków zielonych. Bardzo słabych użytków zielonych, zaliczanych do klasy VI i VIPsZ, jest w województwie 17,6 % (ponad 70 tys. ha).

Najwięcej gleb dobrych i średnich występuje w powiatach: wysokomazowieckim, zambrowskim, bielskim i augustowskim. Natomiast najwięcej gleb słabych i bardzo słabych występuje w powiatach: kolneńskim, monieckim, łomżyńskim, sokólskim, grajewskim, białostockim i hajnowskim.

W zestawieniach klasyfikacyjnych uwzględniono również grunty rolniczo nieprzydatne. Należą do nich stale suche gleby piaskowe i żwirowe VIRz i VIPsZ klasy bonitacyjnej. Grunty te zajmują powierzchnię 16 132 ha i stanowią 1,4 % ogólnej powierzchni użytków rolnych województwa.

3.2. Agroklimat

Położenie woj. podlaskiego w północno – wschodniej części Polski powoduje, że obszar ten podlega głównie wpływom klimatu kontynentalnego. Amplitudy temperatur pomiędzy średnimi miesięcznymi stycznia i lipca są tu większe. Okres wegetacyjny i bezprzymrozkowy jest wyraźnie skrócony w porównaniu do środkowych i zachodnich regionów Polski. Występują ponadto znaczne różnice klimatyczne pomiędzy najcieplejszą częścią południowo – zachodnią a północno – wschodnią częścią województwa.

Okres wegetacyjny trwa od około 185 dni na północy województwa, do około 210 dni w jego części południowej. Początek okresu wegetacyjnego na północy przypada średnio pod koniec II dekady, a w części południowej około 10 dni wcześniej. Koniec tego okresu notuje się średnio w III dekadzie października. Okres bezprzymrozkowy trwa średnio od poniżej 150 dni na północy do około 160 dni części południowo – zachodniej. Ostatnie przymrozki wiosenne notuje się przeciętnie w pierwszej dekadzie maja, a pierwsze jesienne w I dekadzie października. Średnia roczna temperatura powietrza kształtuje się od 8,0⁰C na północy województwa, do 8,2⁰C na jego krańcach południowych. Średnia roczna suma opadów w 2008 roku wynosiła 597 mm. Na zdecydowanej większości obszaru województwa roczne sumy opadów mieszczą się w przedziale 550 – 600mm. Skrajne ich zróżnicowanie w poszczególnych latach i miejscowościach waha się od 317 do 1041mm. W okresie wegetacyjnym (kwiecień – październik) opady mieszczą się w przedziale od 358 do 374mm. Na okres wegetacyjny przypada średnio +/- 60 % opadów całorocznych.

W ostatnich latach warunki atmosferyczne nie są sprzyjające dla produkcji roślinnej, w skali globalnej, w tym także w Polsce i w województwie podlaskim. Na Podlasiu roczna suma opadów nie odbiega wprawdzie od średniej za wielolecie, ale bardzo niekorzystny jest ich rozkład. Większość opadów występuje poza sezonem wegetacyjnym roślin. Efektem tego była m.in. susza występująca na znacznych obszarach kraju w 2000 roku, niezbyt obfite opady w latach 2001 – 2005 oraz ponownie klęska suszy w 2006 roku. Skłania to do postawienia diagnozy o symptomach trwałych zmian klimatycznych.

3.3. Rzeźba terenu

Województwo podlaskie geograficznie położone jest w krainie Niziny Podlaskiej i Pojezierza Suwalskiego. Pod względem ukształtowania powierzchni województwo dzieli się na dwie zasadnicze części:

- północną – pagórkowatą, z licznymi jeziorami,
- środkową i południową – o rzeźbie bardziej płaskiej, mniej zróżnicowanej, z licznymi dolinami rzek.

Zdecydowana większość obszaru województwa położona jest na wysokości 100 – 200 m nad poziomem morza (średnio około 150 m npm). Najwyżej wyniesione są tereny pojezierza północno – suwalskiego. Najwyżej położony punkt znajduje się w okolicach miejscowości Wizajny (Góra Rewelska – 297,5 m npm). Najniższe miejsce, to dolina Narwi w okolicach miejscowości Rydzewo w gminie Miastkowo – 91,6 m npm.

3.4. Warunki wodne

Podlaskie niemal w całości położone jest w dorzeczu Wisły. Główną sieć hydrograficzną tworzą rzeki: Narew, Biebrza i Bug. Ważnym elementem tej sieci są jeziora w północnej części województwa. Największe z nich to Wigry, Hańcza, Szurpiły, Sajno, Dreńsko, Serwy, Necko, Rajgrodzkie.

Na obszarze Podlasia występuje duże zróżnicowanie stosunków wilgotnościowych gleb. Obok dużego udziału gleb niedostatecznie uwilgotnionych, występuje również dużo gleb podmokłych. Kontury gleb podmokłych często bezpośrednio graniczą z glebami suchymi. Optymalnym uwilgotnieniem odznacza się 23,1 % gruntów ornych i 42,8 % łąk i pastwisk województwa. Okresowy lub stały niedobór wilgoci wykazuje 50,7 % gruntów ornych, oraz 25,8 % użytków zielonych. Gleby okresowo lub stale podmokłe stanowią 13,5 % gruntów ornych, oraz 31,4 % użytków zielonych. Gleby okresowo odgórnie nadmiernie uwilgotnione, wykazujące nadmiar wody w powierzchniowych poziomach tylko w pewnych okresach sezonu wegetacyjnego zajmują 12,7 % gruntów ornych.

4. Użytkowanie gruntów

W 2009 r. ogólna powierzchnia gruntów w województwie podlaskim, liczona wg siedziby użytkowania, wynosiła 2019,0 tys. ha i była o 0,4 tys. ha większa od zanotowanej rok wcześniej. Użytki rolne zajmowały 1148,8 tys. ha, lasy i grunty leśne – 621,6 tys. ha, a pozostałe grunty i nieużytki – 248,6 tys. ha. Udział użytków rolnych w ogólnej powierzchni gruntów województwa w 2009 r. wynosił 56,9% i w stosunku do poprzedniego zwiększył się o 1,0 pkt proc. Lasy i grunty leśne stanowiły 30,8% powierzchni woj., czyli o 0,1 pkt proc. więcej niż przed rokiem. Pozostałe grunty i nieużytki rolne zajmowały 12,3% ogólnej powierzchni, tj. o 1,1 pkt proc. mniej niż rok wcześniej. Główne kompleksy leśne występują w północnej i wschodniej części województwa. Są to Puszcza Białowieska, Knyszyńska, Augustowska oraz Puszcza Kurpiowska. Unikatowymi walorami przyrodniczo - krajobrazowymi odznaczają się, największe w Europie, obszary bagienne w dolinach rzek Narwi i Biebrzy, a także doliny rzek: Bugu z Nurcem; Narwi z Supraślą, Biebrzą i Pisą; Czarnej Hańczy i Rospudy. Szczególną wartość ekologiczną i rekreacyjną posiada kompleks jezior Pojezierza Suwalsko - Augustowskiego oraz jeziora w rejonie Rajgrodu.

Struktura użytkowania gruntów woj. podlaskiego, nie odbiega w sposób znaczący od wartości przeciętnych dla Polski. Użytki rolne zajmują 56,9 % powierzchni ogólnej województwa – o 5,3 % więcej niż przeciętnie w kraju. Lasy i grunty leśne - 30,8 % (w kraju 29,6 %).

Tab. 9. Użytkowanie gruntów według siedziby użytkownika

Obszar	Powierzchnia ogólna	w tym:		
		Użytki rolne	Lasy i grunty leśne	Pozostałe grunty
w tysiącach hektarów				
Podlaskie ¹	2 019,0	1 148,8	621,6	248,6
P o l s k a ²	31 267,9	16 119,6	9 272,6	5 875,8
w odsetkach				
Podlaskie ¹	100,0	56,9	30,8	12,3
P o l s k a ²	100,0	51,6	29,6	18,8

1. Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Rolnictwo w województwie podlaskim w 2009 r.*, Białystok 2010 r.

2. Źródło: Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich w 2009 r.; dane GUS Warszawa, 2009, <http://www.stat.gov.pl>

4.1. Użytki rolne

W strukturze użytków rolnych większy (o 12,9%) niż średnio w kraju jest udział użytków zielonych, a odpowiednio niższy (o 11,2 %) gruntów ornych. Natomiast ponad pięciokrotnie mniej jest sadów.

Tab. 10. Powierzchnia i struktura użytków rolnych

Obszar	Użytki rolne	w tym:			
		grunty orne	sady	łąki	Pastwiska i pozostałe użytki
w tysiącach hektarów					
Podlaskie ¹	1 148,8	733,5	4,9	282,1	128,3
P o l s k a ²	16 119,6	12 113,6	331,4	2 463,1	495,0
w odsetkach					
Podlaskie ¹	100,0	63,8	0,4	24,6	11,2
P o l s k a ²	100,0	75,0	2,1	15,4	7,5

1. Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Rolnictwo w województwie podlaskim w 2009 r.*, Białystok 2010 r.

2. Źródło: Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich w 2009 r.; dane GUS Warszawa, 2009, <http://www.stat.gov.pl>

4.2. Obszary chronione

Środowisko przyrodnicze Podlasia zachowane jest w znacznym stopniu w stanie naturalnym. Można spotkać tu unikatowe okazy flory i fauny nadające specyficzny charakter tym ziemiom. Obszary prawnie chronione zajmują powierzchnię 645,1 tys. ha.

Na 1 mieszkańca przypada 0,54 ha (w kraju 0,26 ha) terenów objętych różnymi formami ochrony.

Szczególną wartość przyrodniczą stanowią wyodrębnione na Podlasiu:

– 4 parki narodowe (92 089,8 ha): Białowiecki, Biebrzański, Narwiański i Wigierski;

- 3 parki krajobrazowe (88084,5 ha): Suwalski, Puszczy Knyszyńskiej, Łomżyński Park Krajobrazowy Doliny Narwi;
- 91 rezerwatów przyrody;
- 15 obszarów chronionego krajobrazu;
- 246 ha użytków ekologicznych;
- 2096 pomników przyrody.

Cały obszar województwa jest ponadto włączony do ekoregionu Zielone Płuca Polski (ZPP). Obszar funkcjonalny ZPP stanowi uwarunkowany ekologicznie, wieloprzestrzenny system rozwoju społecznego i gospodarczego, zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Obowiązujące w Unii Europejskiej wysokie standardy ochrony środowiska obligują do kształtowania spójnej sieci ekologicznej obszarów chronionych „Natura 2000”. Wdrażanie Europejskiego Systemu Obszarów Chronionych „Natura 2000” w województwie podlaskim obejmuje około 43% terytorium województwa.

5. Gospodarstwa rolne

W województwie podlaskim działalność rolniczą prowadzi 110 527 gospodarstw, z tego 95 526 gospodarstwa o areale powyżej 1ha użytków rolnych, co stanowi 86,4 % ogółu gospodarstw prowadzących działalność rolniczą.

Tab. 11. Gospodarstwa rolne prowadzące działalność rolniczą według grup obszarowych użytków rolnych w 2008 roku.

Grupy obszarowe UR w ha	Podlaskie		Polska	
	ilość gosp.	%	ilość gosp.	%
0 – 1	15 001	13,5	755 598	29,5
1 – 2	10 245	9,6	428 519	16,7
2 – 3	7 664	6,8	267 506	10,4
3 – 5	11 314	10,2	336 346	13,1
5 - 10	25 081	22,7	412 302	16,1
10 - 15	17 156	15,5	164 588	6,4
15 - 20	10 866	9,8	77 059	3,0
20 – 30	7 999	7,2	62 317	2,4
30 – 50	4 063	3,7	36 410	1,4
50 – 100	900	0,8	17 111	0,7
100 i więcej	238	0,2	8 213	0,3
Ogółem gosp.	110 527	100,0	2 565 969	100,0

Źródło: Główny Urząd Statystyczny; *Rocznik Statystyczny Rolnictwa, Warszawa 2009 r.*;
<http://www.stat.gov.pl>

5.1 Ekologiczne gospodarstwa rolne.

Liczba gospodarstw ekologicznych w województwie podlaskim od kilku lat wykazuje tendencję wzrostową. W 2010 roku było ich zarejestrowanych 2040.

Tab.12. Ekologiczne gospodarstwa rolne w 2010 roku.

Obszar	Liczba ekologicznych gospodarstw rolnych		Liczba przetwórci ekologicznych
	gospodarstwa szt.	powierzchnia użytków rolnych w ha	przetwórcie szt.
Podlaskie	2 040	42 692,44	6
Polska	20 956	518 527,10	293

Źródło: <http://www.minrol.gov.pl>

W końcu 2010 r. gospodarstwa ekologiczne na podlasiu zajmowały powierzchnię 42 692,44 ha, co stanowiło 8,2% ich ogólnej powierzchni w kraju. Z przeprowadzonych badań wynika, że w województwie podlaskim 75% gospodarstw ekologicznych stanowiły gospodarstwa wielokierunkowe zajmujące się produkcją roślinną, zwierzęcą i agroturystyką.

6. Produkcja roślinna

6.1. Zasiwy, plony i zbiory

W strukturze zasiewów zdecydowanie dominują, podobnie jak w kraju, zboża, które zajmują w województwie podlaskim 74,7% areału upraw polowych. W 2009 r. w województwie podlaskim zboża uprawiano na powierzchni 534,8 tys. ha, czyli o 6,5 tys. ha (1,2%) większej niż rok wcześniej.

Tab. 13. Powierzchnia zasiewów według grup ziemiopłodów w 2009 roku

Obszar	Ogółem	Zboża ^a	Strączkowe jadalne	Ziemniaki	Przemysłowe	Pastewne ^b	Pozostałe
w tysiącach hektarów							
Podlaskie ¹	716,3	534,8	0,1	22,7	6,5	143,4	8,8
P o l s k a ²	11 615,2	8 582,6	27,8	488,7	1 031,0	1 069,3	415,8
w odsetkach							
Podlaskie ¹	100,0	74,7	0,0	3,2	0,9	20,0	1,2
P o l s k a ²	100,0	73,9	0,2	4,2	8,9	9,2	3,6

^a Zboża podstawowe, owies z jęczmieniem i inne mieszanki zbożowe, kukurydza na ziarno, gryka, proso i inne zbożowe.

^b Łącznie z mieszankami zbożowo-strączkowymi na ziarno.

1. Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, Rolnictwo w województwie podlaskim w 2009 r., Białystok 2010 r.

2. Źródło: Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich w 2009 r.; dane GUS Warszawa, 2009, <http://www.stat.gov.pl>

Tab. 14. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory podstawowych gatunków roślin uprawnych w woj. podlaskim w 2009 roku.

Wyszczególnienie	Powierzchnia w ha	Plony z 1ha w dt	Zbiory w tys. ton
Zboża ogółem	534 839	27,0	1 444,8
Ziemniaki	22 718	161	365,6
Rzepak i Rzepik	5 124	28,8	14,8
Strączkowe jadalne	96	17,6	0,17
Kukurydza na paszę	63 826	481	3070,0

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, Rolnictwo w województwie podlaskim w 2009 r., Białystok 2010 r.

Tab. 15. Powierzchnia zasiewów, plony i zbiory zbóż w woj. podlaskim w 2009 roku

Wyszczególnienie	Powierzchnia		Plony z 1ha w dt	Zbiory w tys. Ton
	ha	%		
Zboża podstawowe	526 763	98,5	27,0	1 420,4
– pszenica	42 909	8,0	30,8	132,3
– żyto	101 045	18,9	22,8	230,8
– jęczmień	23 678	4,4	28,4	67,3
– owies	48 350	9,0	25,9	125,1
– pszenżyto	102 126	19,1	30,1	307,6
– mieszanki zbożowe	208 656	39,0	26,7	557,1
Gryka, proso	3 629	0,7	9,7	3,5
Kukurydza na ziarno	4 446	0,8	47,2	21,0
Zboża ogółem	534 839	100,0	27,0	1 444,8

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, Rolnictwo w województwie podlaskim w 2009 r., Białystok 2010 r.

6.2. Uprawy ogrodnicze

Tab. 16. Powierzchnia uprawy, plony i zbiory warzyw gruntowych w województwie podlaskim w 2009 roku.

podziaskini w 2009 roku.				
Wyszczególnienie	Powierzchnia		Plony z 1ha w dt	Zbiory w tys. Ton
	ha	%		
Warzywa				
– Kapusta	749	22,0	398	298 230
– Kalafiory	147	4,3	169	24 908
– Cebula	364	10,7	156	56 832
– Marchew jadalna	638	18,7	314	200 672
– Buraki ćwikłowe	336	9,9	242	81 250
– Ogórki	330	9,7	77	25 458
Pomidory	160	4,7	91	14 620
Pozostałe ^a	683	20,0	142	96 762
Warzywa ogółem	3 407	100,0	-	798 732

a Pietruszka, selery, pory, sałata, rzodkiewka, papryka i inne.

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, Rolnictwo w województwie podlaskim w 2009 r., Białystok 2010 r.

Tab. 17. Zbiory owoców z drzew i krzewów w województwie podlaskim w 2009 roku.

Zbiory owoców z drzew		Zbiory owoców z krzewów	
w dt		w dt	
Ogółem	327 470	Ogółem	149 625
jabłka	137 410	truskawki	64 000
gruszki	9 279	maliny ^b	1 637
śliwki	12 233	agrest	2 355
wiśnie	16 468	porzeczki kolorowe	7 760
czereśnie	2 053	porzeczki czarne	48 149
pozostałe ^a	402	pozostałe ^c	25 724

a- Morele, brzoskwinie i orzechy włoski, b- Łącznie z jeżyną bezkończową, c- Leszczyna, aronia, borówka wysoka, winorośl i pozostałe jagodowe

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Rolnictwo w województwie podlaskim w 2009 r.*, Białystok 2010 r.

6.3. Produkcja pasz

Powierzchnia uprawy roślin pastewnych, łącznie z trwałymi użytkami zielonymi wynosi w woj. podlaskim 527,0 tys. ha. Udział powierzchni paszowej w ogólnej powierzchni użytków rolnych kształtuje się na poziomie 45,9 %. Połowe uprawy pastewne użytkowane na paszę zajmują 18,5 % powierzchni zasiewów (w kraju 8,0 %).

Tab. 18. Powierzchnia paszowa w 2009 roku.

Obszar	Powierzchnia paszowa		Powierzchnia trwałych użytków zielonych		Połowe uprawy pastewne użytkowane na paszę	
	tys. ha	w % pow. UR	w tys. ha	w % pow. UR	w tys. ha	w % pow. zasiewów
Podlaskie ¹	527,0	45,9	394,6	34,3	132,5	18,5
P o l s k a ²	4 104,4	-	3 179,7	-	924,7	8,0

1. Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Rolnictwo w województwie podlaskim w 2009 r.*, Białystok 2010 r.

2. Źródło: Główny Urząd Statystyczny w Warszawie; *Produkcja upraw rolnych i ogrodnich w 2009 r.*, Warszawa kwiecień 2010 r.

Tab. 19. Powierzchnia i struktura roślin pastewnych uprawianych na gruntach ornych

Wyszczególnienie	Powierzchnia	
	w ha	w %
Kukurydza	63 826	46,0
Koniczyna	1 587	1,2
Lucerna i esparceta	879	0,6
Seradela	1361	1,0
Inne pastewne i trawy, pastwiska polowe	65 401	47,1
Strączkowe pastewne	5 405	3,9
Okopowe pastewne	283	0,2
Ogółem	138 742	100,0

Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, *Rolnictwo w województwie podlaskim w 2009 r.*, Białystok 2010 r.

Na przestrzeni ostatnich lat dynamicznie powiększa się areał uprawy kukurydzy. W 2009 roku areał uprawy tego gatunku przekroczył 60 tys. ha.

6.4. Nawożenie i wapnowanie

Według badań Okręgowej Stacji Chemiczno – Rolniczej w Białymstoku, przeprowadzonych w latach 2001 – 2005, ponad 50 % gleb województwa podlaskiego cechuje bardzo niska zasobność gleb w fosfor i potas.

Tab. 20. Zasobność gleb woj. podlaskiego

Zasobność	Fosfor	Potas	Magnez
	w procentach		
– bardzo niska i niska	53	54	29
– średnia	24	29	30
– wysoka i bardzo wysoka	23	17	41

Źródło: Okręgowa Stacja Chemiczno – Rolnicza w Białymstoku. Badania agrochemiczne dla potrzeb doradztwa nawozowego. www.oschrbialystok.internetdsl.pl

Fosfor: Najwięcej gleb o zasobności bardzo niskiej i niskiej występuje na terenie powiatów: Suwałki - 73%, Sokółka - 61% oraz Kolno i Bielsk Podlaski - po 58% gleb.

Potas: Najwięcej gleb o zasobności bardzo niskiej i niskiej występuje na terenie powiatów: Kolno - 77%, Suwałki - 73%, Sejny - 64% i Grajewo - 63%;

Magnez: Najwięcej gleb o zasobności bardzo niskiej i niskiej występuje na terenie powiatów: Kolno - 55%, Siemiatycze - 47% i Sokółka - 39%;

Tab. 21. Potrzeby wapnowania gleb woj. podlaskiego

– konieczne	33 %
– potrzebne	20 %
– wskazane	16 %
– ograniczone	10 %
– zbędne	21 %

W województwie podlaskim na areale 69 % gleb wapnowanie jest konieczne, potrzebne lub wskazane. Największy odsetek gleb wymagających wapnowania (konieczne, potrzebne i wskazane) występuje w powiatach: Siemiatycze - 85%, Kolno - 80%, Bielsk Podlaski - 77% oraz Łomża i Sokółka - po 76% badanych gleb.

Zużycie nawozów mineralnych w województwie podlaskim kształtowało się w roku 2008/09 na poziomie 93,3 kg NPK, a nawozów wapniowych 13,2 kg CaO na 1ha użytków rolnych.

Tab. 22. Zużycie nawozów mineralnych w roku gospodarczym 2008/2009

Obszar	NPK	w tym:			CaO
		N	P ₂ O ₅	K ₂ O	
	w kg czystego składnika na 1ha użytków rolnych				
Podlaskie ¹	93,3	50,8	20,6	21,9	13,2
P o l s k a ²	117,9	68,0	23,3	26,6	32,9

1. Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, Rolnictwo w województwie podlaskim w 2009 r., Białystok 2010 r

2. Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Departament Rolnictwa; Rolnictwo w 2009 r. Warszawa 2010 r.; <http://www.stat.gov.pl>

Stosunek N:P:K w dawce nawozowej w woj. podlaskim kształtował się mniej korzystnie niż w roku ubiegłym, tj. według proporcji 1:0,4:0,4.

7. Produkcja zwierzęca

Tab. 23. Zwierzęta gospodarskie w 2009 r.

Obszar	Bydło		Trzoda chlewna		Owce	Drób
	Ogółem	w tym krowy	ogółem	w tym lochy		
Pogłowie w tysiącach sztuk						
Podlaskie ¹	900,7	464,9	604,9	55,4	18,1	4 936,0
P o l s k a ²	5 700,0	2 687,9	14 278,6	1 373,8	286,4	124 129
Obsada w sztukach na 100ha użytków rolnych						
Podlaskie ¹	78,6	40,5	52,7	4,8	1,6	429,7
P o l s k a ²	35,4	16,7	88,6	8,5	1,8	770

1. Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, Rolnictwo w województwie podlaskim w 2009 r., Białystok 2010 r.

2. Źródło: Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich w 2009 r.; dane GUS Warszawa, 2009, <http://www.stat.gov.pl>

7.1. Bydło

Wysoki udział użytków zielonych w strukturze użytków rolnych, sprzyjające warunki klimatyczne, pokoleniowa tradycja i zamyłowanie rolników, decydują o rozwoju hodowli i chowu bydła mlecznego. Województwo podlaskie znajduje się w ścisłej czołówce krajowej w produkcji i przetwórstwie mleka. Ten kierunek produkcji zwierzęcej, cechuje na przestrzeni ostatnich lat, najwyższa dynamika rozwojowa.

Obsada bydła w woj. podlaskim jest najwyższa w kraju i wynosi 78,4 sztuk na 100ha użytków rolnych, przy średniej krajowej 37 sztuk.

Tab. 24. Pogłowie bydła i produkcja mleka w 2009 r.

Wyszczególnienie	Podlaskie ¹	Polska ²
Bydło ogółem w tys. szt.	900,7	5 700,0
- w tym krowy w tys. szt.	464,9	2 688,0
Udział krów w pogłowie bydła w %	51,5	47,2
Obsada bydła na 100ha UR w szt.	78,4	37
Obsada krów na 100ha UR w szt.	40,5	18
Produkcja mleka w mln litrów	2 130,3	12 084,6
Przeciętny roczny udój mleka od 1 krowy w l.	4 547	4 455
Produkcja mleka na 1ha UR w litrach	1 854	750
Skup mleka w mln litrów	1 732,2	8 878,2

1. Źródło: Urząd Statystyczny w Białymstoku, Rolnictwo w województwie podlaskim w 2009 r., Białystok 2010 r.

2. Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Departament Rolnictwa; Rolnictwo w 2009 r. Warszawa 2010 r.; <http://www.stat.gov.pl>

W omawianym roku mleczarnie skupiły z obszaru województwa podlaskiego 1732,3 mln litrów mleka, czyli o 46,3 mln litrów (o 2,7%) więcej niż przed rokiem Spółdzielnie Mleczarskie województwa podlaskiego należą do najlepszych zakładów przetwórstwa mleka w kraju. Produkują urozmaicony asortyment produktów mleczarskich o najwyższej jakości i o wybitnych walorach smakowych.

Alternatywą dla produkcji mleka jest chów bydła mięsnego. Produkcja wołowiny kulinarnej, stwarza możliwości rozwoju gospodarstwom o dużym areale użytków zielonych, które nie są zainteresowane chowem krów mlecznych, lub nie są w stanie spełnić wymogów produkcji mleka wysokiej jakości.

7.2. Trzoda chlewna

Produkcja żywca wieprzowego, to po bydło mleczne, drugi ważny kierunek produkcji zwierzęcej w województwie podlaskim.

Tab. 25. Pogłowie i obsada trzody chlewnej w 2009 roku

Wyszczególnienie	Podlaskie	Polska
Ogółem w tys. szt.	559,6	13 287,2
- w tym lochy w tys. szt.	55,1	1 349,6
Udział loch w pogłowie trzody chlewnej w %	9,8	10,2
Obsada na 100ha UR w szt.	49,6	82,3
- w tym lochy w szt.	4,9	8,4

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Departament Rolnictwa; Rolnictwo w 2009 r. Warszawa 2010 r.; <http://www.stat.gov.pl>

8. Wyposażenie techniczne gospodarstw rolnych

Poziom wyposażenia technicznego gospodarstw w podstawowe maszyny jest dość dobry i zbliżony do przeciętnej w kraju. Znaczna część sprzętu jest jednak dość mocno wyeksploatowana, ale proces wymiany maszyn i sprzętu rolniczego sukcesywnie postępuje.

Tab. 26. Wyposażenie techniczne gospodarstw w woj. podlaskim

Wyszczególnienie	Liczba	
	maszyn w sztukach	gospodarstw posiadających maszyny
Ciągniki	96 389	66 687
Kombajny zbożowe	9 317	9 132
Kombajny ziemniaczane	5 649	5 635
Kombajny buraczane	860	859
Silosokombajny	2 268	2 207
Kosiarki ciągnikowe	48 636	47 662
Ładowacze	16 746	15 683
Prasy zbierające	24 147	23 199
Rozsiewacze nawozów mineralnych i wapna	51 023	50 234
Rozrzutniki obornika	51 774	50 840

Źródło: „Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2005 roku”. Główny Urząd Statystyczny. www.stat.gov.pl

W woj. podlaskim ponad 60 % gospodarstw prowadzących działalność rolniczą dysponuje ciągnikiem. Na jeden ciągnik przypada 12,6ha użytków rolnych. Na jeden kombajn zbożowy 67,4ha zbóż.

9. Doradztwo rolnicze

W woj. podlaskim 33 % gospodarstw prowadzących działalność rolniczą korzysta z usług doradztwa rolniczego. Średnio dla obszaru całego kraju wskaźnik ten jest o 9,3 % niższy i wynosi 23,7 %. Zdecydowana większość osób, korzystających z usług doradztwa rolniczego, preferuje doradztwo świadczone przez ośrodki doradztwa rolniczego. W województwie podlaskim stanowi to 96,2 %, a w kraju 93,3 % ogółu osób korzystających z doradztwa rolniczego.

Tab. 27. Gospodarstwa, w których użytkownicy korzystają z usług podmiotów zajmujących się doradztwem rolniczym

Obszar	Gosp. prowadzące działalność rolniczą	Gosp. korzystające z doradztwa rolniczego	
		ogółem	w tym z usług ODR
ilość gospodarstw			
Podlaskie	110 353	36 452	35 088
P o l s k a	2 476 474	587 972	548 463
procent			
Podlaskie	100,0	33,0	96,2
P o l s k a	100,0	23,7	93,3

Źródło: „Charakterystyka gospodarstw rolnych w 2005 roku”. GUS, www.stat.gov.pl

Symptomatycznym jest fakt swoistej korelacji pomiędzy przygotowaniem zawodowym osób kierujących gospodarstwami rolnymi, a korzystaniem z doradztwa rolniczego. Osoby dysponujące przygotowaniem rolniczym na poziomie zawodowym, średnim a nawet akademickim, częściej i chętniej korzystają z usług podmiotów zajmujących się doradztwem rolniczym. Ponadto daje się zauważyć dodatnią zależność pomiędzy wielkością gospodarstwa, a korzystaniem z usług doradztwa rolniczego. W woj. podlaskim z doradztwa rolniczego korzysta 25 % rolników z grupy obszarowej 1 - 5ha i aż 84 % rolników dysponujących gospodarstwami powyżej ha.

III. Zadania

Cel 1. Poprawa konkurencyjności gospodarstw rolnych.

Aktualna sytuacja na rynku wymaga od producentów rolnych wytwarzania produktów konkurencyjnych cenowo, o najwyższej jakości oraz zwiększenia orientacji rynkowej producentów rolnych. Na obszarach wiejskich zarówno producenci, jak i usługodawcy muszą sprostać coraz to ostrzejszej konkurencji. Jednocześnie konsumenci poszukują towarów – w tym m. in. żywności – które spełniają warunki bezpieczeństwa, są produkowane w sposób przyjazny dla środowiska oraz posiadają specyficzne walory smakowe, związane z miejscem pochodzenia lub tradycyjnym sposobem wytwarzania. Zwiększona konkurencja wymusza również na producentach rolnych stosowanie nowoczesnych rozwiązań technologicznych. Upowszechnienie nowych technologii w województwie podlaskim wpłynie znacząco na poprawę konkurencyjności gospodarstw naszego województwa, dlatego też doradztwo technologiczne ukierunkowane będzie głównie na poprawę jakości produkcji oraz zagadnienia bezpośrednio związane z bezpiecznymi dla ludzi i środowiska metodami wytwarzania produktów roślinnych. Zwiększenie konkurencyjności podlaskich rolników zamierzamy osiągnąć poprzez upowszechnianie nowoczesnych i efektywnych ekonomicznie technologii produkcji rolniczej.

Wzorem lat ubiegłych zwiększenie konkurencyjności podlaskich rolników zamierzamy osiągnąć poprzez upowszechnianie nowoczesnych i efektywnych ekonomicznie technologii produkcji rolniczej. Konieczność racjonalnego stosowania przemysłowych środków produkcji podyktowana jest nie tylko względami ekonomicznymi, wynikającymi z systematycznego wzrostu cen materiału siewnego, nawozów i środków ochrony roślin, ale również ze względu na znaczący udział obszarów chronionych, w warunkach województwa podlaskiego, nabiera szczególnie dużego znaczenia. Sytuacja taka skłania do podejmowania działań mających na celu popularyzowanie integrowanych metod produkcji roślin. Zadanie to realizować będziemy głównie poprzez doradztwo indywidualne.

W pracy doradczej wskazywać będziemy również rolnikom metody produkcji umożliwiające uzyskanie pełnowartościowych surowców roślinnych, o odpowiedniej jakości technologicznej, spełniające wymogi przetwórstwa spożywczego. W realizacji tych zadań kontynuować będziemy współpracę m. in. z Zakładem Przetwórstwa Zbóż i Piekarnictwa Instytutu Przemysłu Rolno – Spożywczego w Warszawie.

Ważną pozycję w strukturze czasu pracy naszych doradców stanowić będą wszelkiego rodzaju monitoringi. Wszystkie elementy tego zadania swoim zasięgiem obejmować będą obszar całego województwa i skoncentrowane zostaną na następujących działaniach:

- ocena przezimowania zbóż i rzepaku
- szacunek plonów głównych roślin uprawnych
- monitorowanie przebiegu najważniejszych prac polowych.

Ważnym aspektem doradztwa będzie, podobnie, jak w latach poprzednich realizacja zadań mających na celu pomoc rolnikom w pozyskiwaniu środków finansowych w celu poprawy ich płynności finansowej. Praktyczna realizacja tego tematu sprowadzać będzie do:

- udzielania pomocy rolnikom w przygotowaniu wniosków o płatności obszarowe,
- udzielania pomocy rolnikom w wypełnianiu wniosków o dopłaty z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego,

- udzielania pomocy w wypełnianiu wniosków o przyznanie pomocy i wniosków o płatność dla rolników uczestniczących w systemach jakości,
- udzielanie pomocy rolnikom uczestniczącym w programach rolnośrodowiskowych.

Członkostwo Polski w Unii Europejskiej zmieniło znacząco warunki gospodarowania w polskim rolnictwie. Zmiany i szybki postęp w produkcji zwierzęcej wymagają od producenta rolnego systematycznego podnoszenia poziomu swojej wiedzy, w tym szczególnie najnowszej wiedzy technologicznej. Powodzenie w tym zakresie zależy od możliwości zmniejszania dystansu w rozwoju nowoczesnych technologii tego rodzaju produkcji, jakie dzieli gospodarstwa polskie od unijnych. Będzie to jednak trudne, ponieważ technologia jest tam stale doskonała, głównie po to, by zapewnić jak najwyższą jakość produktów i chronić środowisko.

Wielu rolników dysponujących odpowiednim potencjałem produkcyjnym posiada zdolność do zdobywania, a następnie zachowania udziału w rynku lokalnym, regionalnym a nawet międzynarodowym. Dzięki temu uzyskują oni dochody pozwalające prowadzić działalność inwestycyjną. Działalność inwestycyjna jest istotnym warunkiem zachowania zdolności konkurencyjnej gospodarstw w przyszłości.

W województwie podlaskim występują także gospodarstwa o małym potencjale produkcyjnym, zajmujące się tradycyjną produkcją roślinną z małą skalą produkcji zwierzęcej. Rolnicy ci muszą określić własną strategię postępowania w celu zapewnienia odpowiednich dochodów rodziny oraz szukać nowych szans rynkowych, podnosząc konkurencyjność swoich gospodarstw, poprzez wprowadzenie innowacyjnych metod hodowli zwierząt i technologii produkcji.

W ramach realizacji wyżej wymienionego celu planowane jest wykonanie analiz głównych rynków produkcji zwierzęcej oraz upowszechnianie nowoczesnych efektywnych rozwiązań w zakresie utrzymania zwierząt oraz budownictwa wiejskiego. Cel ten będzie realizowany poprzez 5 tematów technologicznych i demonstracyjnych w 174 punktach.

W województwie podlaskim na powierzchni ponad 42 tys. ha produkcję rolną metodami ekologicznymi prowadzi 2032 rolników. Są to gospodarstwa posiadające certyfikat na produkty oraz gospodarstwa w okresie konwersji. W tym systemie gospodarowania największy nacisk kładzie się na jakość produktów oraz zminimalizowanie obciążenia środowiska. Wprowadzenie systemu ekologicznego w gospodarstwach na terenie województwa podlaskiego ma szczególne uzasadnienie. Ponad 44% obszaru objęte jest siecią NATURA 2000. Biorąc pod uwagę wsparcie finansowe możliwe do uzyskania na tego typu produkcję oraz rosnącą świadomość konsumentów podlaskie ma szanse zająć znaczną pozycję w tej dziedzinie gospodarki.

Planowane do realizacji zadania doradcze mają na celu dostosowanie produkcji do wymagań rynku pod względem asortymentu oraz jakości wytwarzanych w gospodarstwie produktów. W związku z tym wprowadzać będziemy nowoczesne efektywne technologie w uprawach najbardziej poszukiwanych produktów na rynku ekologicznym: warzyw, owoców, ziół, zbóż, roślin strączkowych, a także produktów zwierzęcych - głównie bydła opasowego. Celem poprawy konkurencyjności gospodarstw doradcy zachęcać będą do tworzenia stowarzyszeń i grup producenckich, wskazując korzyści ze współdziałania.

Jednym z elementów zarządzania, mającym decydujące znaczenie przy wyborze kierunku produkcji oraz planowaniu rozwoju gospodarstwa jest analiza technologiczno-

ekonomicznych aspektów wdrażania produkcji ekologicznej w gospodarstwie. Zadanie to realizowane będzie w 14 wybranych gospodarstwach ekologicznych.

Jednym z podstawowych warunków poprawy konkurencyjności, będzie analiza kosztów, jako ważny element zarządzania, mający decydujące znaczenie przy wyborze kierunku produkcji oraz planowania rozwoju gospodarstwa. Kosztowne inwestycje realizowane w gospodarstwach rolnych, stwarzają ryzyko utraty płynności finansowej w przypadku dużych wahań cen produktów rolnych i środków do produkcji. Dotyczy ono zwłaszcza gospodarstw towarowych, które korzystają z kredytów inwestycyjnych. W celu uświadomienia tego zagrożenia rolnikom, oraz określenia granicznych wartości spadku cen produktów i wzrostu cen środków do produkcji, których przekroczenie powinno być sygnałem do poszukiwania dodatkowych źródeł finansowania zobowiązań gospodarstwa, dokonane będą analizy wrażliwości przedsięwzięć inwestycyjnych na zmiany koniunktury w rolnictwie.

Na poprawę konkurencyjności gospodarstw wpływa również wdrażanie systemu FADN. W 2012 roku kontynuowana będzie współpraca z Instytutem Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej – Państwowym Instytutem Badawczym, w zakresie zbierania i opracowywania danych dla potrzeb systemu PL FADN. Współpraca ta realizowana będzie na podstawie umów zawieranych corocznie pomiędzy PODR w Szepietowie, a IERiGŻ-PIB w Warszawie. Po zamknięciu roku obrachunkowego, rolnicy otrzymują raporty indywidualne zawierające szczegółowe informacje ekonomiczne dotyczące ich gospodarstw. Jest to doskonałe źródło danych niezbędnych do prawidłowego zarządzania gospodarstwem i planowania jego rozwoju. Kontynuowana będzie również współpraca w zakresie zbierania danych do systemu „Agrokoszty”.

Na podstawie informacji uzyskanych z gospodarstw rolnych z całego województwa, opracowanych według jednolitej metodyki stosowanej w krajach Unii Europejskiej, przygotowane zostaną kalkulacje rolnicze dla podstawowych produktów rolnych.

Wzrost cen środków do produkcji rolnej, powoduje większe zainteresowania rolników zmianą systemu rozliczania podatku VAT. Wielu rolników rezygnuje z systemu ryczałtowego i przechodzi na zasady ogólne, dzięki temu uzyskuje możliwość odzyskiwania części podatku i obniżenia kosztów prowadzonej działalności. Analiza celowości zmiany systemu opodatkowania, pozwala na wyliczenie w oparciu o dane za ostatni rok, czy taka decyzja jest uzasadniona ekonomicznie w konkretnym gospodarstwie. Oferujemy również prowadzenie rozliczeń podatku VAT. Usługa ta skierowana jest do rolników rozliczających ten podatek na zasadach ogólnych. W przyszłym roku zamierzamy pozyskać nowych zleceniodawców w szczególności rolników korzystających z działań PROW 2007-2013 i rolników uczestniczących w systemie PL FADN.

Do poprawy konkurencyjności przyczyni się również świadczenie usług doradczych w zakresie ekonomiczno-organizacyjnym i doradztwo podatkowe na indywidualne zapotrzebowanie. Doradztwo ekonomiczne i podatkowe, jest formą doradztwa, która cieszy się największym zainteresowaniem rolników. Porady najczęściej dotyczą spraw finansowych, dlatego wymagają szczególnej staranności i powinny być poparte szczegółowymi analizami i wyliczeniami. Upowszechniać będziemy również ubezpieczenia obowiązkowe w rolnictwie.

W 2012 roku prowadzone będą badania cen na targowiskach i cen środków produkcji rolnej u wybranych kontrahentów. Informacja rynkowa jest częścią systemu informacji rolniczej, wykorzystywanego przez uczestników rynku i kreatorów polityki rolnej. Sprawny

system informacji rynkowej zapewnia przejrzystość rynku, wpływa na ograniczenie ryzyka nietrafnych decyzji. Powinien sprzyjać poprawie efektywności funkcjonowania mechanizmu rynkowego, umożliwić zaopatrzenie po niższych cenach, zapewniając jednocześnie wyższe dochody rolników. Współpraca przetwórstwa i handlu z rolnictwem daje szansę na zmniejszenie ryzyka i wzrost korzyści dla każdego uczestnika zintegrowanego rynku. Podstawą systemu jest zbieranie, gromadzenie, przetwarzanie i udostępnianie informacji niezbędnych do podejmowania racjonalnych decyzji. PODR w Szepietowie uczestniczyć będzie również w Zintegrowanym Systemie Rolniczej Informacji Rynkowej, którego celem jest: udostępnienie uczestnikom rynku informacji umożliwiających podjęcie decyzji o tym co, kiedy i jak produkować, zaspokajanie potrzeb krajowych uczestników rynku rolnego, prowadzenie badań rynkowych dla potrzeb instytucji wspólnotowych.

Ceny i zaopatrzenie w środki do produkcji rolnej na bieżąco są dostępne w „Notowaniach” w PODR Szepietowo oraz w 14 powiatowych zespołach doradztwa rolniczego.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (SPR/ PR)	Monitorowanie i ocena wpływu przebiegu wegetacji na wysokość i jakość plonów głównych roślin uprawnych:	
	a)ocena przezimowania zbóż ozimych i rzepaku	14
	b)monitorowanie najważniejszych prac polowych	14
	c)szacunki plonów zbóż, rzepaku, kukurydzy i ziemniaków	14
	d)ocena jakości technologicznej ziarna pszenicy	14
2. (SPR/ PR)	Upowszechnianie systemów produkcji i standardów jakościowych w zakresie:	
	a) nowoczesnych, efektywnych ekonomicznie technologii produkcji roślinnej – porady	wg potrzeb
	b)roślin strączkowych w czystym siewie - porady	wg potrzeb
	c)integrowanej ochrony roślin - porady	wg potrzeb
3. (SPR/ PZ)	Upowszechnianie nowoczesnych, efektywnych rozwiązań w zakresie utrzymania zwierząt oraz budownictwa wiejskiego:	
	a) współpraca z rolnikami zajmującymi się chowem lub hodowlą innych zwierząt (konie, owce, drób, strusie, króliki itp.)	
	- doradztwo	4
	- porady	wg potrzeb
	b) współpraca i pomoc organizacyjna z gospodarstwami zajmującymi się gospodarką pasieczną	
	- doradztwo	2
	- porady	wg potrzeb
	c) współpraca i pomoc organizacyjna w prowadzeniu gospodarki rybackiej	
	- doradztwo	wg potrzeb
	- porady	wg potrzeb

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
4. (SPR/ PZ)	Pomoc w administrowaniu i przeprowadzaniu transferów indywidualną kwotą mleczną	
	- wypełnianie wniosków	wg potrzeb
	- porady	wg potrzeb
5. (SPR/ PZ)	Sporządzanie raportów oddziaływania na środowisko	wg potrzeb
6. (SPR/ PZ)	Przygotowanie informacji o planowanym przedsięwzięciu na potrzeby decyzji środowiskowej	wg potrzeb
7. (SPR/ OŚ)	Upowszechnienie nowoczesnych, efektywnych technologii w gospodarstwach prowadzonych metodami ekologicznymi:	
	a) współpraca z rolnikami zajmującymi się towarowymi uprawami polowymi (strączkowe, zboża, oleiste, ziemniaki)	
	- doradztwo w gospodarstwie	36
	- porady	wg potrzeb
	b) współpraca z rolnikami zajmującymi się towarową uprawą roślin jagodowych i sadowniczych	
	- doradztwo w gospodarstwie	12
	- porady	wg potrzeb
	c) współpraca z rolnikami zajmującymi się towarową uprawą ziół i warzyw	
	- porady	wg potrzeb
	d) współpraca z producentami zwierzęcych produktów ekologicznych wprowadzanych na rynek	
	- doradztwo w gospodarstwie	8
	- porady	wg potrzeb
8. (SPR/ OŚ)	Analiza technologiczno- ekonomicznych aspektów wdrażania produkcji ekologicznej w wybranych gospodarstwach rolnych – prowadzenie zeszytu gospodarstwa ekologicznego	14
9. (SPR/ OŚ)	Przygotowanie dokumentów obowiązujących w gospodarstwach prowadzonych metodami ekologicznymi	wg potrzeb
10. (DZE)	Zarządzanie gospodarstwem rolnym i planowanie jego rozwoju	
	a) doradztwo ekonomiczno-organizacyjne - porady	1 300
	b) podatki:	
	– porady	300

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
	– podatek VAT w gospodarstwach – prowadzenie rozliczeń	150
	– analiza celowości przejścia na ogólne zasady rozliczania podatku VAT	128
	c) prowadzenie rachunkowości w pozarolniczej działalności gospodarczej rolników	wg potrzeb
	d) prowadzenie rachunkowości w systemie FADN	815
	e) analiza raportów indywidualnych z gospodarstw prowadzących rachunkowość rolną	815
	f) ubezpieczenia obowiązkowe w rolnictwie – porady	210
	g) analiza produkcji w gospodarstwach rolnych w celu wyliczenia obniżenia dochodu rolniczego	wg potrzeb
	h) analiza kosztów produkcji z wykorzystaniem programu komputerowego „Eurokalk”	83
	i) analiza kosztów pośrednich występujących w gospodarstwach rolnych	103
	j) analiza kosztów produkcji w działach specjalnych produkcji rolnej	20
	k) analiza kosztów produkcji – porady	wg potrzeb
11. (DZP/ PC)	Tworzenie grup producenckich	
	a) porady	wg potrzeb
	b) organizacja grup inicjatywnych producentów rolnych – doradztwo	19
	c) rejestracja grup producenckich – doradztwo	wg potrzeb
	d) rejestracja grup producenckich – sporządzanie dokumentacji	wg potrzeb
	e) bieżąca współpraca z grupą producencką – doradztwo	10
Monitoring rynków rolnych		
12. (SPR/ PZ)	Monitorowanie rynków (mleka, mięsa wieprzowego, mięsa wołowego)	168
13. (DZE)	Monitoring targowisk w ramach Zintegrowanego Systemu Rolniczej Informacji Rynkowej - przekazywanie cen do KSRIR w MRiRW i do PUW (ceny dostępne na stronie www.minrol.gov.pl)	8 targowisk 52 notowania
14. (DZE)	Monitorowanie cen na targowiskach województwa podlaskiego	16 targowisk 52 notowania
15. (DZE)	Informacje o podmiotach rynkowych - notowania cen u wybranych kontrahentów: zaopatrzenie w środki do produkcji rolnej, ceny usług rolniczych itp.	48 kontrahentów 12 notowań
16. (DZE)	Publikowanie cen w mediach: a) na stronie internetowej www.odr.pl b) w Gazecie Współczesnej – dodatku AGRO c) w Radiu Białystok i Redakcji Rolnej TVP d) w Wiadomościach Rolniczych	16 targowisk 52 notowania

Monitoring rynków rolnych		
17. (DZE)	Udostępnianie i przekazywanie cen do instytucji współpracujących: a) PUW Wydział Środowiska i Rolnictwa b) ARR w Olsztynie – ceny psiań, ceny detaliczne, młyny, ubojnie (24 kontrahentów) c) CDR Brwinów	52 notowania 25 notowań 8 notowań
18. (DZE)	Udostępnianie informacji rynkowej portalowi Farmer.pl – usługa świadczona umową	16 targowisk 52 notowania

Zwiększenie konkurencyjności podlaskich gospodarstw zamierzamy osiągnąć upowszechniając postęp biologiczny poprzez prowadzenie doświadczeń wynikających z potrzeb regionu. Planujemy przeprowadzić 42 doświadczenia polowe w 24 tematach badawczych. Plan doświadczeń i wdrożeń opracowano we współpracy z Instytutem Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa – Państwowym Instytutem Badawczym w Puławach oraz z Centralnym Ośrodkiem Badania Odmian Roślin Uprawnych w Słupi Wielkiej, HZPC Poznań, IHAR Poznań w oparciu o wcześniej zawarte porozumienia.

Doświadczenia zlokalizowane będą na polu doświadczalnym PODR Szepietowo, w gospodarstwach rolników indywidualnych na terenie województwa podlaskiego oraz w szkołach rolniczych.

Lp. (SPR /DT)	Autor tematu	Temat doświadczenia	Ilość doświadczeń planowanych
1.	Centralny Ośrodek Badania Odmian Roślin Uprawnych - Słupia Wielka	Porównanie plonowania nowych odmian pszenicy ozimej	3
2.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenżyta ozimego	3
3.		Porównanie plonowania nowych odmian żyta	2
4.		Porównanie plonowania nowych odmian jęczmienia ozimego	2
5.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenicy jarej	2
6.		Porównanie plonowania nowych odmian jęczmienia jarego	2
7.		Porównanie plonowania nowych odmian owsa	2
8.		Porównanie plonowania nowych odmian pszenżyta jarego	2
9.		Porównanie plonowania nowych odmian peluski	2
10.		Porównanie plonowania nowych odmian ziemniaka wczesnego	1
11.		Porównanie plonowania odmian pszenicy ozimej i pszenżyta ozimego w siewie czystym i w mieszance	1
12.	IHAR Poznań	Wpływ terminu siewu na przetrzymywanie i plon rzepaku ozimego w warunkach glebowo-klimatycznych woj. podlaskiego	3
13.		Wpływ terminów siewu i zróżnicowanego nawożenia azotowego na plonowanie bezerukowej odmiany gorczyicy białej Bamberka w warunkach klimatyczno-glebowych północno-wschodniej Polski	3

Lp. (SPR /DT)	Autor tematu	Temat doświadczenia	Ilość doświadczeń planowanych
14.	IUNG-PIB Puławy	Ocena odmian żyta uprawianego w warunkach gospodarstw ekologicznych PDO	2
15.		Ocena odmian pszenicy ozimej uprawianej w warunkach gospodarstw ekologicznych PDO	1
16.		Ocena odmian pszenicy jarej uprawianej w warunkach gospodarstw ekologicznych PDO	1
17.		Ocena plonowania seradeli uprawianej jako wsiewka w zboża jare zbierane w różnych terminach w ekologicznym systemie gospodarowania	1
18.		Ocena plonowania seradeli uprawianej jako wsiewka w zboża ozime zbierane w różnych terminach w ekologicznym systemie gospodarowania	1
19.		Ocena plonowania mieszanek grochu z owsem uprawianych na nasiona na glebach lekkich w ekologicznym systemie gospodarowania	1
20.		Porównanie różnych systemów nawożenia w polowej produkcji roślin	2
21.		Wpływ jesiennej dawki azotu na plon i jakość ziarna żyta ozimego	1
22.		Wpływ przedsiewnego nawożenia azotem pszenicy ozimej na wielkość i jakość plonu	1
23.		Wpływ zróżnicowanego nawożenia potasem na pobranie i wykorzystanie azotu przez rośliny uprawne (rzepak ozimy, buraki cukrowe, ziemniaki, kukurydza na ziarno	2
24.	HZPC Poznań	Plonowanie rodów ziemniaków holenderskich	1
Razem			42

We wdrożeniach upowszechniane będą najlepiej plonujące w doświadczeniach odmiany zbóż uprawianych wg technologii zintegrowanej, która preferuje zrównoważone nawożenie i ochronę roślin.

Lp. (SPR /DT)	Autor tematu	Temat wdrożenia	Liczba wdrożeń planowanych
1.	Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego Szepietowo	Zintegrowana uprawa pszenicy ozimej	1
2.		Zintegrowana uprawa pszenżyta ozimego	2
3.		Zintegrowana uprawa żyta	2
4.		Zintegrowana uprawa jęczmienia ozimego	1
5.		Zintegrowana uprawa pszenicy jarej	1
6.		Zintegrowana uprawa jęczmienia jarego	1
7.		Zintegrowana uprawa owsa	2
8.		Zintegrowana uprawa pszenżyta jarego	2
Razem			12

Dużą uwagę przywiązywać będziemy do realizacji zadań mających na celu pomoc rolnikom w pozyskiwaniu środków finansowych. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007-2013, stworzył nowe możliwości uzyskania wsparcia finansowego z UE dla producentów rolnych. Będziemy udzielać porad w zakresie sporządzania dokumentacji, niezbędnej do uzyskania pomocy finansowej. Zamierzamy przygotowywać wnioski o dofinansowanie i płatność. Specjaliści Ośrodka posiadają odpowiednie przygotowanie merytoryczne oraz duże doświadczenie w opracowywaniu wniosków w ramach różnych programów.

W roku 2012 zamierzamy kontynuować usługę, polegającą na opracowywaniu planów przedsięwzięć dla osób i podmiotów ubiegających się o kredyty preferencyjne z dopłatą ARiMR do oprocentowania. Ośrodek posiada odpowiednie programy komputerowe oraz kadrę specjalistów z dużym doświadczeniem, którzy gwarantują wysoką jakość takich planów.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (SPR/ PR)	Zasady przyznawania płatności w ramach wsparcia bezpośredniego:	
	a) porady	wg potrzeb
	b) pomoc w wypełnianiu wniosków	wg potrzeb
2. (SPR/ PR)	Zasady przyznawania dopłaty z tytułu zużytego do siewu lub sadzenia materiału siewnego:	
	a) porady	wg potrzeb
	b) pomoc w wypełnianiu wniosków	wg potrzeb
3. (SPR/ OŚ)	Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności – rolnictwo ekologiczne	
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie wniosku	wg potrzeb
4. (DZE)	Opracowanie planów przedsięwzięć dla osób i podmiotów ubiegających się o kredyty preferencyjne	131
PROW		
5. (DZE)	Modernizacja gospodarstw rolnych:	
	a) porady	wg potrzeb
	b) opracowanie wniosku o przyznanie pomocy	wg potrzeb
	c) opracowanie planu rozwoju gospodarstwa	wg potrzeb
	d) opracowanie wniosku o płatność	wg potrzeb
6. (DZE)	Ułatwianie startu młodym rolnikom:	
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentów tj. wypełnienie wniosku o przyznanie pomocy, opracowanie planu rozwoju gospodarstwa, wypełnienie wniosku o płatność	wg potrzeb

PROW		
Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
7. (DZE)	Renty strukturalne:	
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb
8. (DZE)	Wsparcie gospodarstw niskotowarowych:	
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie wniosku	wg potrzeb
9. (DZP/ PC)	Grupy producenckie:	
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb
10. (DZP/ PC)	Działania informacyjne i promocyjne:	
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie wniosku	wg potrzeb
11. (DZP/ PC)	Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej:	
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb

Cel 2.

Dostosowywanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt.

Rozporządzenie Rady (WE) Nr 1831/2003 z dnia 22 października 2003, zobowiązało Polskę do wprowadzenia w życie od 1 stycznia 2011 roku, systemu jednolitej płatności niezależnej od produkcji (SPS). Zgodnie z nowymi zasadami otrzymywanie płatności przez gospodarstwo, powiązane będzie z obowiązkiem spełnienia tzw. zasad wzajemnej zgodności (cross-compliance). Dotyczyć one będą m.in. ochrony przed zanieczyszczeniami powstającymi w wyniku prowadzenia działalności rolniczej, wytwarzania produktów rolnych w sposób niezagrożący zdrowiu ludzi i zwierząt, oraz użytkowania gruntów w sposób nie pogarszający ich jakości. Wprowadzenie w życie tego Rozporządzenia Rady (WE) spoczywa m.in. na doradztwie rolniczym.

W ramach dostosowania gospodarstw do wymogów wzajemnej zgodności proponujemy rolnikom możliwość korzystania z działania „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”. Dokonanie oceny lub opracowania planu dostosowania gospodarstwa rolnego do wymogów wzajemnej zgodności pomoże rolnikom:

- dostosować gospodarstwa rolne do zasad wzajemnej zgodności w zakresie gospodarki gruntami, ochrony środowiska, zdrowia publicznego, dobrostanu i zdrowia zwierząt, zdrowotności roślin,
- zwiększyć konkurencyjność i dochodowość gospodarstw rolnych,
- chronić środowisko naturalne,
- poprawiać bezpieczeństwo pracy.

Wprowadzenie w gospodarstwach rolnych instrumentów cross-compliance (ZWZ) ma pozytywnie wpłynąć na ochronę środowiska, poprawę bezpieczeństwa żywności, zdrowotności zwierząt i roślin, dobrostanu zwierząt oraz poprawę zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. Ma w ten sposób służyć legitymizowaniu płatności dla rolników warunkując je spełnianiem oczekiwań społeczeństwa Unii Europejskiej w zakresie warunków w jakich produkowana jest europejska żywność. W przypadku nie przestrzegania obowiązujących wymagań, płatności bezpośrednie są redukowane, proporcjonalnie do powodowanych zagrożeń.

Tematyka zadań realizowanych przez sekcję produkcji zwierzęcej obejmuje zagadnienia związane z dostosowaniem gospodarstw utrzymujących zwierzęta do wymogów wzajemnej zgodności, w szczególności w odniesieniu do dobrostanu zwierząt, ochrony środowiska i BHP poprzez pomoc we właściwym rozpoznaniu potrzeb gospodarstwa, zdiagnozowaniu problemów oraz wskazaniu możliwych rozwiązań technologiczno-organizacyjnych, które pozwolą na spełnienie norm oraz uzyskiwanie dostępu do płatności pomocowych po wdrożeniu systemu wymagań cross-compliance. Cel ten realizowany będzie poprzez 4 tematy technologiczne w 84 punktach.

Dostosowywanie gospodarstw rolnych do obowiązujących standardów w zakresie technologii produkcji rolniczej, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt jest warunkiem uczestnictwa w „Programach rolnośrodowiskowych” w ramach PROW 2007-2013. Realizacja zadania będzie polegała na wprowadzaniu do praktyki metod gospodarowania uwzględniających wymagania ustaw i rozporządzeń w zakresie ochrony środowiska

szczególnie „minimalnych wymagań wzajemnej zgodności” w zakresie: ochrony środowiska przed zanieczyszczeniami wynikającymi z prowadzonej w gospodarstwie działalności, wytwarzania produktów rolniczych w sposób niezagrożający zdrowiu ludzi i zwierząt oraz zdrowotności roślin, zapewnienia warunków dobrostanu zwierząt, użytkowania gruntów w sposób nie pogarszający ich jakości.

Problem ochrony środowiska dotyczy nie tylko dużych aglomeracji, ale także widoczny jest w środowisku wiejskim. Funkcjonująca na obszarach wiejskich produkcja rolnicza zarówno roślinna jak i zwierzęca, a także zwykła działalność socjalno-bytowa przyczyniają się do powstawania zwiększonej ilości ścieków, nawozów naturalnych oraz niebezpiecznych odpadów komunalnych. Problemem staje się również azbest pokrywający dachy budynków mieszkalnych i gospodarczych na obszarach wiejskich. Zaliczany jest on do grupy materiałów niebezpiecznych stanowiących zagrożenie dla zdrowia ludzi i zwierząt. Zgodnie z krajowym programem ustalono termin jego usunięcia do roku 2032. W ramach tego celu prowadzone będzie doradztwo specjalistyczne w wybranych gospodarstwach na temat ochrony wód gruntowych przed zanieczyszczeniami, powodowanymi przez substancje niebezpieczne. Udzielane będą też porady na indywidualne zapotrzebowanie rolników.

Oferować będziemy doradztwo na indywidualne zapotrzebowanie rolników, związane z osią II. PROW 2007–2013 „Poprawa środowiska naturalnego i obszarów wiejskich w zakresie programów rolnośrodowiskowych, obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania, zalesień gruntów rolnych, oraz zalesień gruntów innych niż rolne. Realizowane będą zadania takie jak opracowywanie planów i wniosków rolnośrodowiskowych, prowadzenie dokumentacji obowiązującej w programach rolnośrodowiskowych, sporządzanie planów nawozowych, sporządzanie ekspertyz przyrodniczych. Zadania te będą realizowane przez doradców posiadających uprawnienia doradców rolnośrodowiskowych, oraz uprawnienia ekspertów przyrodniczych (doradcy wpisani na listę Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi).

Zadaniem doradztwa z zakresu stosowania w rolnictwie odnawialnych źródeł energii, będzie wprowadzenie upraw energetycznych, jako jednej z możliwości ochrony środowiska i alternatywy dla gospodarstw, na obszarach, na których nie prowadzi się produkcji rolnej. Jest to bardzo ważny problem z punktu widzenia kończących się zasobów kopalnych źródeł energii (ropa naftowa, gaz, węgiel) i zachodzących zmian klimatycznych. Propagowanie tego tematu wynika z założeń „Strategii rozwoju energetyki odnawialnej” (założono w niej, że udział energii odnawialnej w bilansie energetycznym kraju wzrośnie do 2020 roku o 14%).

W zakresie odnawialnych źródeł energii (OZE) prowadzone będzie doradztwo ze szczególnym uwzględnieniem kierunków, które są możliwe do wykorzystania w warunkach woj. podlaskiego, a są to: biomasa stała – rośliny energetyczne z przeznaczeniem bezpośrednio na opał oraz do produkcji brykietu i peletu; biomasa do produkcji biogazu – takie rośliny jak: kukurydza, burak cukrowy ziemniak i inne; rośliny do produkcji biopaliw (etanolu i biodiesla) – zboża, ziemniaki, rzepak, lnianka; energetyka wiatrowa; wodna; słoneczna – kolektory słoneczne i ogniwa fotowoltaiczne; pompy ciepła i energia geotermalna. Porady będą udzielane na zapotrzebowanie rolników przez przygotowaną do tego kadrę. Ponadto w roku 2012 kontynuowana będzie realizacja projektu "Alternatywne źródła energii i ich zastosowanie". Projekt współfinansowany ze środków EFRROW w ramach PROW 2007-2013 w zakresie działania "Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie", wdrażanego przez Fundację Programów Pomocy

dla Rolnictwa FAPA, Centrum Doradztwa Rolniczego w Brwinowie jako Lidera konsorcjum realizującego projekt z Polskim Towarzystwem Biomasy POLBIOM i Ośrodkami Doradztwa Rolniczego.

Dbłość o środowisko i obowiązek jego ochrony spoczywa na wszystkich mieszkańcach wsi. Potrzebne są działania doradcze w zakresie poprawy estetyki wsi, zmniejszenia emisji zanieczyszczeń pochodzących z gospodarstwa domowego oraz podniesienia świadomości na temat wpływu zanieczyszczeń na środowisko i ludzi. Prowadzone będzie kompleksowe doradztwo w zakresie estetycznego zagospodarowania zagrody, ze szczególnym uwzględnieniem części ozdobno-wypoczynkowej, małej architektury ogrodowej, właściwej pielęgnacji nasadzeń ozdobnych i trawnika. Ważnym zagadnieniem jest racjonalne zagospodarowanie odpadów i ścieków, oraz zmniejszanie poziomu ich wytwarzania.

Ze stanem środowiska powiązana jest również jakość produkowanej żywności. Należy uświadamiać producentów, aby dołożyli wszelkich starań, żeby produkt finalny w drodze „od pola do stołu” był „najwyższej jakości”.

W ramach powyższego celu, świadczone będzie także doradztwo dla rolników produkujących i wprowadzających do obrotu żywność zgodnie z obowiązującymi wymogami prawa żywnościowego, które nakłada na każdego rolnika odpowiedzialność za produkcję i wprowadzenie do obrotu bezpiecznej żywności.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (SPR/ PR)	Minimalne wymagania wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych objętych systemem płatności bezpośrednich ze szczególnym uwzględnieniem:	
	a) zdrowotności roślin - porady	wg potrzeb
	b) bezpieczeństwa żywności - porady	wg potrzeb
	c) substancji organicznej gleby - porad	wg potrzeb
	d) struktury gleby – porady	wg potrzeb
	e) BHP w gospodarstwie rolnym – porady	wg potrzeb
2. (SPR/ PZ)	Minimalne wymagania wzajemnej zgodności i BHP dla gospodarstw rolnych – porada/doradztwo	
	a) utrzymujących cielęta	
	- doradztwo	15
	- porada	wg potrzeb
	b) produkujących mleko	
	- doradztwo	26
	- porada	wg potrzeb
	c) produkujących trzodę chlewną	
	- doradztwo	7
	- porada	wg potrzeb
	d) produkujących żywiec wołowy	
	- doradztwo	9
	- porada	wg potrzeb
	e) prowadzących hodowlę kurcząt brojlerów	
	- doradztwo	1
	- porada	wg potrzeb

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
3. (SPR/ PZ)	Składowanie, przechowywanie i zagospodarowanie nawozów naturalnych zgodnie z wymogami ochrony środowiska	
	- doradztwo	8
	- porada	wg potrzeb
4. (SPR/ PZ)	Budowa, modernizacja i rozbudowa budynków inwentarskich dostosowanych do wymogów wzajemnej zgodności	
	- doradztwo	18
	- porada	wg potrzeb
5. (SPR/ PZ)	Porady indywidualne w zakresie przestrzegania Ustawy o Ochronie Zwierząt	wg potrzeb
6. (SPR/ OŚ)	Minimalne wymagania wzajemnej zgodności dla gospodarstw rolnych objętych systemem płatności bezpośrednich ze szczególnym uwzględnieniem:	
	a) ochrona dzikiego ptactwa i siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory	
	- porady	wg potrzeb
	b) ochrona wód gruntowych przed zanieczyszczeniami powodowanymi przez substancje niebezpieczne	
	- doradztwo w gospodarstwie	39
	- porady	wg potrzeb
	c) bezpieczeństwo i higiena pracy w gospodarstwie rolnym	
	- porady	wg potrzeb
7. (SPR/ OŚ)	Indywidualne porady na temat wykorzystania w rolnictwie surowców rolniczych oraz źródeł naturalnych w pozyskiwaniu energii odnawialnej	wg potrzeb
8. (SPR/ OŚ)	Indywidualne porady na temat kształtowania krajobrazu rolniczego za szczególnym uwzględnieniem roli zadrzewień, zakrzewień śródpolnych	wg potrzeb
9. (SPR/ OŚ)	Indywidualne porady dotyczące prowadzenia produkcji na obszarach Natura 2000	wg potrzeb
10. (DZP/ GA)	Poprawa stanu estetycznego i sanitarno- higienicznego gospodarstw – demonstracje	14
11. (DZP/ GA)	Zachowanie odpowiednich warunków sanitarno – higienicznych w gospodarstwie rolnym – porady	wg potrzeb

PROW		
Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (SPR/ PR)	Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów:	
	a) zasady przyznawania pomocy - porady	wg potrzeb
	b) sporządzenie oceny gospodarstwa rolnego w zakresie spełniania wymogów wzajemnej zgodności – zadania doradcze	wg potrzeb
	c) opracowanie planu dostosowania gospodarstwa rolnego do wymogów wzajemnej zgodności	wg potrzeb
2. (SPR/ OŚ)	„Program rolnośrodowiskowy”:	
	a) porady na indywidualne zapotrzebowanie rolników	wg potrzeb
	b) opracowanie planów działań rolnośrodowiskowych	wg potrzeb
	c) opracowanie wniosków o płatności rolnośrodowiskowe	wg potrzeb
	d) prowadzenie rejestrów działań rolnośrodowiskowych	wg potrzeb
	e) sporządzanie planów nawozowych	wg potrzeb
	f) sporządzanie ekspertyz przyrodniczych	wg potrzeb
	g) współpraca z gospodarstwami realizującymi program rolnośrodowiskowy	wg potrzeb

Cel 3.

Wsparcie działań związanych z wielofunkcyjnym rozwojem obszarów wiejskich.

Jedną z zasadniczych kwestii ekonomiczno-społecznych w Polsce na początku XXI wieku jest niska aktywność obszarów wiejskich. Pojawia się ona głównie w obrębie problematyki dochodowości rodzin wiejskich, ich poziomu życia, oraz bezrobocia. Szczególnie dotkliwie odczuwana jest w województwie podlaskim. Z każdym rokiem nasza wieś coraz bardziej się rozwarstwia. Obok towarowych gospodarstw rolnych funkcjonują niewielkie rodzinne gospodarstwa a także przedsiębiorstwa pozarolnicze. Środowisko wiejskie cechuje się brakiem umiejętności współpracy międzyludzkiej w obrębie grup i organizacji w celu realizacji własnych interesów. Brak zdolności do kooperacji i tworzenia więzi pomiędzy ludźmi - definiowany jako niski poziom kapitału społecznego – powoduje, że ludzie nie pomagają sobie nawzajem, nie zawierają organizacji wspólnego działania w celu obniżenia kosztów i podniesienia efektywności.

Aby ten stan zmienić trzeba uruchomić procesy aktywizujące mieszkańców wsi. Na nowo należy „zagospodarować” obszary wiejskie, które z miejsca wytwarzania tylko żywności staną się miejscem wspólnego bytu rodzin rolniczych i funkcjonujących poza rolnictwem. Nadać im nową rolę w kształtowaniu i ochronie środowiska przyrodniczego, pielęgnacji i ochronie tradycji, zabytków kultury, rekreacji i wypoczynku.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego wpisuje się w działania zmierzające do nowego kształtowania obszarów wiejskich.

Szansą jest wsparcie przemian poprzez funkcjonowanie sprawdzonego już w Europie Programu LEADER, którego ideę i zasady popularyzujemy. Zamierzamy wzorem lat ubiegłych kontynuować współpracę z Lokalnymi Grupami Działania w zakresie trwałego rozwoju obszarów wiejskich.

Ciągle nowym działaniem w ofercie PODR jest realizacja zadań wspierających funkcjonowanie organizacji pozarządowych, dających mieszkańcom wsi możliwość pocucia uczestnictwa we wspólnocie i współtworzeniu. W roku 2012 zamierzamy kontynuować prowadzoną już od 2009 roku pracę na rzecz inspirowania lokalnych społeczności do zakładania formalnych organizacji pozarządowych /NGOs/, oraz pomagać w ich funkcjonowaniu. Współpraca z organizacjami (stowarzyszenia, spółdzielnie, koła gospodyń wiejskich itp.) polegać będzie głównie na dostarczaniu im informacji nt. możliwości pozyskiwania środków na działalność, pomaganiu w pisaniu projektów, wspieraniu realizacji projektów i innych zadań merytorycznych podejmowanych przez te organizacje.

Szansą na przyśpieszenie wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich, jest pozyskiwanie przez rolników i innych mieszkańców obszarów wiejskich środków finansowych dostępnych w ramach PROW 2007-2013 - działania: „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju”, „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Odnowa i rozwój wsi”.

W działaniu cieszącym się największym powodzeniem tj. „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, celem wyłonienia ostatecznych beneficjentów, prowadzona będzie ankietyzacja wszystkich zainteresowanych. Rolnikom, spełniającym kryteria dostępu, udzielona zostanie pomoc przy opracowywaniu wniosków o dofinansowanie, oraz wniosków o refundację w ramach powyższego działania. Kontynuowana będzie współpraca w zakresie

realizacji przedsięwzięć wynikających z już złożonych wniosków w ramach tego działania. Polegać ona będzie na świadczeniu doradztwa w poprawnej realizacji zadań objętych przedsięwzięciem. Prowadzony będzie bieżący monitoring postępu prac. Rolnikom, którzy zrealizowali swoje zobowiązania, udzielona zostanie pomoc w przygotowaniu dokumentacji rozliczeniowej, w tym sprawozdania końcowego. Dzięki powyższym działaniom powstaną nowe miejsca pracy w usługach, handlu, w gałęziach związanych z otoczeniem rolnictwa, przetwórstwie oraz w turystyce wiejskiej na obszarach wiejskich.

Działanie „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” jest sposobem na znalezienie źródła utrzymania, dla osób odchodzących z rolnictwa, oraz na uzyskanie dodatkowych dochodów w rodzinach pozarolniczych. Promowanie przedsiębiorczości wśród mieszkańców wsi, a także pomoc w tworzeniu „małych firm” jest ważnym elementem rozwijania ekonomicznych podstaw regionu. Zamierzamy świadczyć pomoc instruktażową, osobom samodzielnie sporządzającym dokumentację do uzyskania wsparcia ze środków UE, oraz pomagać w wyborze najkorzystniejszej formy finansowania planowanych przedsięwzięć.

Po ogłoszeniu naboru wniosków, planujemy zaproponować taką usługę jak najszerszej grupie beneficjentów.

Magnesem, przyciągającym corocznie większą ilość turystów do gospodarstw agroturystycznych są takie walory regionu jak: tradycje, obrzędy, kuchnia regionalna, itp. Dużym zainteresowaniem turystów cieszą się także wyroby rękodzieła ludowego, stąd też niezbędne jest zebranie informacji przez PODR o wytwórcach tych produktów w województwie podlaskim.

Niemniej atrakcyjna jest podlaska kuchnia regionalna, która cieszy się wśród gości dużym uznaniem, a tym samym ma wpływ na szerszą promocję regionu. Celowym jest więc, podjęcie wśród producentów regionalnej żywności działań, inspirujących do rejestrowania tych produktów na Liście Produktów Tradycyjnych i skoordynowanie działań z Urzędem Marszałkowskim.

Rozwój wspomnianych wyżej dziedzin życia wsi przyczyni się do utworzenia dodatkowych miejsc pracy i dodatkowych dochodów, oraz wpłynie na zachowanie dziedzictwa kulturowego, rozwój regionu oraz zbudowanie pozytywnego wizerunku wsi podlaskiej.

Wieś podlaska dysponuje unikalnymi zasobami przestrzennymi, przyrodniczymi, kulturowymi i ludzkimi. Wykorzystując te uwarunkowania, wiele gospodarstw rolnych ma szansę na zwiększenie dochodów poprzez rozwijanie działalności agroturystycznej. Równocześnie produkowana przez nie żywność (jakościowo z reguły znacznie lepsza niż przemysłowa), odpowiednio zagospodarowana, daje szansę na poprawę warunków życia ludności wiejskiej.

Prowadzone będzie doradztwo w zakresie spełnienia określonych przepisów prawnych przez rolników sprzedających swoje produkty rolnicze nieprzetworzone w ramach sprzedaży bezpośredniej lub też w ramach sprzedaży MOL - marginalnej, ograniczonej i lokalnej dla produktów przetworzonych głównie pochodzenia zwierzęcego. Niezbędne jest spełnienie przy tym przez rolników określonych wymagań sanitarno-higienicznych, rejestracji zakładów oraz przestrzeganie limitów sprzedaży tych produktów.

Upowszechnianie rozwoju agroturystyki i turystyki wiejskiej poprzez tworzenie nowych gospodarstw agroturystycznych, świadczone będzie poprzez doradztwo organizacyjno-prawne, mające na celu pomoc w utworzeniu nowych gospodarstw agroturystycznych.

Skoncentrowane będzie ono głównie na odpowiednim przygotowaniu i wyposażeniu kwatery, zagospodarowaniu otoczenia oraz marketingu usług agroturystycznych. Ten sam cel będzie realizowany również poprzez pracę nad podniesieniem standardów świadczonych usług w już istniejących gospodarstwach agroturystycznych.

Nowym zagadnieniem w pracy PODR w zakresie ożywiania przedsiębiorczości na wsi będzie popularyzacja idei gospodarstw edukacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem istniejących już gospodarstw agroturystycznych. Nowa formuła przekazywania praktycznej wiedzy o wsi i rolnictwie może być poszerzeniem oferty tych gospodarstw.

Współpraca Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego z uczelniami będzie obejmować: zaproszenia do uczestnictwa w konferencjach, imprezach targowych organizowanych przez PODR, wymianę wydawnictw, wypożyczenia międzybiblioteczne. Ponadto doradcy PODR są zaangażowani merytorycznie w pomoc i konsultacje przy powstawaniu prac dyplomowych, licencjackich i magisterskich. Współpraca będzie prowadzona z:

Wyższą Szkołą Menadżerską w Białymstoku

Politechniką Białostocką

Państwową Wyższą Szkołą Informatyki i Przedsiębiorczości w Łomży,

Państwową Wyższą Szkołą Zawodową w Suwałkach - Instytut Agrobiznesu,

Wyższą Szkołą Agrobiznesu w Łomży,

Uniwersytetem Przyrodniczo – Humanistyczny w Siedlcach.

Współpracować będziemy ze wszystkimi szkołami kształcącymi w zawodach rolniczych na poziomie średnim i zawodowym w woj. podlaskim, a w szczególności ze szkołami podległymi Ministrowi Rolnictwa i Rozwoju Wsi:

Zespół Szkół Rolniczych im. Krzysztofa Kluka w Rudce,

Zespół Szkół Techniczno - Rolniczych im. Stanisława Staszica w Sejnach,

Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Rolniczego w Janowie,

Zespół Szkół w Marianowie,

Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego im. Wincentego Witosa w Suwałkach,

a także z innymi szkołami i centrami kształcenia praktycznego, a między innymi:

Zespół Szkół Rolniczych im. Stanisława Reymonta w Czartajewie,

Zespół Szkół Rolniczych im. Wincentego Witosa w Ostrożanach,

Zespół Szkół w Wojewodzinie,

Zespół Szkół Agropresiębiorczości w Zambrowie,

Zespół Szkół im. gen. Ludwika Michała Paca w Dowspudzie,

Zespół Szkół Rolniczych w Krzyżewie,

Zespół Szkół Rolniczych Centrum Kształcenia Praktycznego w Białymstoku,

Zespół Szkół w Lipsku,

Technikum Agrobiznesu w Małym Płocku,

Technikum Rolnicze w Grabowie,

Zespół Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Mońkach,

Zespół Szkół Rolniczych im. mjr Henryka Dobrzańskiego-Hubala w Sokółce,

Zespół Szkół w Suchowoli,

Zespół Szkół Nr 4 im. Ziemi Podlaskiej w Bielsku Podlaskim,

Zespół Szkół Mechanizacji Rolnictwa w Supraślu,

Zespół Szkół w Nieckowie,

Zespół Szkół Zawodowych w Hajnówce,

Ośrodek Kształcenia Zawodowego w Hajnówce,
Centrum Kształcenia Praktycznego w Wysokiem Mazowieckiem.

Zakres współpracy będzie obejmował m.in.:

- przekazywanie do bibliotek szkolnych wydawnictw PODR,
- prezentacja szkół rolniczych i nowych zawodów na łamach Wiadomości Rolniczych,
- udostępnianie zbiorów biblioteki PODR nauczycielom i uczniom,
- zapraszanie do zapoznania się z pracą Ośrodka oraz uczestnictwa w imprezach organizowanych przez PODR,
- udział nauczycieli i uczniów w pokazach oraz zwiedzanie pól doświadczalnych PODR,
- zwiedzanie i zajęcia praktyczne w gospodarstwach rolników współpracujących z PODR w Szepietowie.

Współpracować będziemy z redakcjami pism branżowych, a także lokalnych i samorządowych (16 tytułów), radiem, telewizją i portalami internetowymi (12). Współpraca z dziennikarzami będzie służyć rzetelnemu informowaniu rolników o najważniejszych działaniach podejmowanych przez PODR Szepietowo.

Formy współpracy:

- zapraszanie dziennikarzy na organizowane konferencje, wystawy, prezentacje, targi, patronaty medialne,
- przygotowywanie informacji prasowych i organizowanie konferencji prasowych,
- przygotowywanie kampanii promocyjnych,
- przekazywanie do prasy informacji i opracowań dotyczących rolnictwa oraz komunikatów prasowych,
- uczestnictwo w programach radiowych i telewizyjnych na temat rolnictwa,
- współpraca z mediami elektronicznymi w tym portalami rolniczymi.

Ponadto będziemy kontynuować współpracę z organizacjami i instytucjami m. in. Podlaską Izbą Rolniczą, Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Wojewódzkim Inspektoratem Ochrony Roślin i Nasiennictwa, Okręgową Stacją Chemiczno - Rolniczą w Białymstoku, Inspekcją Weterynaryjną, zawodowymi związkami rolniczymi i branżowymi związkami producentów.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (DZP/ PC)	Promocja przedsiębiorczości i rozwijania ekonomicznych podstaw regionu	
	a) analiza ankiet „problemy przedsiębiorczości”	1
	b) problemy przedsiębiorczości – ankiety	130
	c) podejmowanie dodatkowych źródeł dochodu – porady	wg potrzeb
	d) tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw – porady	wg potrzeb
2. (DZP/ PC)	Współpraca z Lokalnymi Grupami Działania w zakresie trwałego rozwoju obszarów wiejskich	

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
	a) bieżąca współpraca z LGD – doradztwo	14
	b) udział w opracowaniu lub realizacji projektów współfinansowanych ze środków pomocowych wynikających z Lokalnych Strategii Rozwoju	wg potrzeb
3. (DZP/ PC)	Budowa kapitału ludzkiego na obszarach wiejskich poprzez wspieranie rozwoju organizacji pozarządowych (NGOs)	
	a) założenie i rejestracja organizacji pozarządowej (NGOs):	
	– doradztwo	wg potrzeb
	– pomoc w sporządzeniu dokumentacji	wg potrzeb
	b) współpraca z istniejącymi organizacjami pozarządowymi (NGOs) poprzez:	
	– promocje lokalnych organizacji pozarządowych*	42
	– merytoryczne wspieranie przedsięwzięć realizowanych przez NGOs – doradztwo,	wg potrzeb
	– udział w opracowaniu lub realizacji projektów	28
	c) problemy w funkcjonowaniu NGOs - ankiety	65
	d) porady	wg potrzeb
4. (DZP/ GA)	Współpraca z istniejącymi organizacjami pozarządowymi (NGOs) poprzez:	
	– merytoryczne wspieranie przedsięwzięć realizowanych przez NGOs – doradztwo	wg potrzeb
	– udział w opracowywaniu lub realizacji projektów	wg potrzeb
5. (DZP/ GA)	Analiza możliwości uzyskania wsparcia w ramach działania PROW „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej – ankiety	135
6. (DZP/ GA)	Inspirowanie do rejestracji produktów regionalnych na Liście Produktów Tradycyjnych – doradztwo	6
7. (DZP/ GA)	Inspirowanie do tworzenia zagród edukacyjnych – doradztwo	14
8. (DZP/ GA)	Tworzenie nowych gospodarstw agroturystycznych – demonstracje	7
9. (DZP/ GA)	Podniesienie standardów świadczonych usług w istniejących gospodarstwach agroturystycznych – doradztwo	13
10. (DZP/ GA)	Zasady sprzedaży bezpośredniej w gospodarstwie rolnym – doradztwo	6

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
11. (DZP/ GA)	Promocja produktów lokalnych i regionalnych	
	a) produkty kulinarne – doradztwo b) produkty rękodzieła – doradztwo	16
12. (SPR/ OŚ)	Współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz rolnictwa ekologicznego i edukacji ekologicznej	wg potrzeb
13. (MDW/ IP)	Współpraca z podlaskimi uczelniami poprzez:	
	a) współorganizacja konferencji realizowanych przez PODR	wg potrzeb
	b) zaproszenia do uczestnictwa w imprezach targowych PODR	wg potrzeb
	c) wymianę wydawnictw	wg potrzeb
	d) wypożyczenia międzybiblioteczne.	wg potrzeb
14. (MDW/ IP)	Współpraca ze szkołami rolniczymi województwa podlaskiego:	
	- przekazywanie do bibliotek szkolnych wydawnictw PODR	wg potrzeb
	- prezentacja szkół rolniczych i nowych zawodów na łamach Wiadomości Rolniczych	wg potrzeb
	- udostępnianie zbiorów biblioteki PODR nauczycielom, uczniom	wg potrzeb
15. (MDW/ IP)	Współpraca z mediami:	
	a) organizowanie konferencji prasowych	wg potrzeb
	b) przygotowywanie informacji i komunikatów prasowych	wg potrzeb
	c) przygotowywanie kampanii promocyjnych w mediach	wg potrzeb
	d) patronaty medialne	wg potrzeb
	e) zaproszenia na imprezy targowe PODR, konferencje.	wg potrzeb
16. (MDW/ IP)	Współpraca z organizacjami i instytucjami działającymi na rzecz rolnictwa.	wg potrzeb

** prezentacja na stronie internetowej lub w Wiadomościach Rolniczych lub w innych mediach lub stoisko na imprezie masowej*

PROW		
Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (DZP/ PC)	Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw:	
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb
2. (DZP/ PC)	Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju (działanie osi 4 Leader):	
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb
3. (DZP/ PC,GA)	Odnowa i rozwój wsi:	
	a) porady	wg potrzeb
	b) przygotowanie dokumentacji	wg potrzeb
4. (DZP/ GA)	Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej:	
	a) porady	wg potrzeb
	b) wnioski o dofinansowanie	wg potrzeb
	c) wnioski o płatność	wg potrzeb

Cel 4.

Doskonalenie zawodowe rolników i mieszkańców wsi oraz upowszechnianie innowacji.

Doskonalenie zawodowe to proces, którego zadaniem jest pomoc rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich w przystosowaniu się do funkcjonowania w zmieniających się uwarunkowaniach. W związku z tym podstawowe działania będą koncentrowały się na przygotowywaniu rolników do pozyskiwania środków finansowych w ramach płatności powiązanych ze spełnieniem określonych wymagań oraz na modernizację i rozwój gospodarstw.

Cel ten będzie realizowany różnorodnymi pozaszkolnymi formami kształcenia, a w szczególności poprzez stworzenie oferty usług edukacyjnych obejmującej:

- a) szkolenia,
- b) seminaria,
- c) warsztaty,
- d) konferencje,
- e) kursy.

Ponadto rolnikom i mieszkańcom obszarów wiejskich zainteresowanym zdobywaniem i podnoszeniem kwalifikacji zawodowych udzielane będą porady z tego zakresu.

Działalność szkoleniowa będzie koncentrowała się na doskonaleniu technologii produkcji roślinnej i zwierzęcej pod kątem zasady wzajemnej zgodności, oraz uzyskiwania płatności powiązanych ze spełnieniem określonych wymagań.

Bardzo istotnym zagadnieniem omawianym na szkoleniach będzie również dobrostan zwierząt gospodarskich, oraz wymogi wynikające z Ustawy o ochronie zwierząt w świetle wymagań zasady wzajemnej zgodności. Ponadto doradcy rolnośrodowiskowi prowadzić będą seminaria dotyczące zasad realizacji programów rolnośrodowiskowych w ramach PROW 2007 – 2013. Popularyzacja tego zagadnienia, a także monitoring realizacji programów rolnośrodowiskowych wymaga przeprowadzenia licznych szkoleń i trudnych nieraz, bezpośrednich rozmów z rolnikami. Planuje się przeprowadzenie w terenie 75 szkoleń specjalistycznych i 76 szkoleń w formie warsztatów z zakresu prowadzenia obowiązującej rolników dokumentacji. Odpowiednio ukierunkowane szkolenia i doradztwo pozwalają na znaczne polepszenie skuteczności instrumentów rolnośrodowiskowych, a rolnik uniknie problemów podczas kontroli gospodarstwa. Dzięki zdobytej wiedzy produkcja prowadzona będzie w sposób bardziej zrównoważony, a tym samym mają szansę przetrwać cenne enklawy dzikiej przyrody w krajobrazie rolniczym.

Od 1 stycznia 2009 roku w Polsce wysokość przyznawanych płatności bezpośrednich oraz niektórych płatności realizowanych w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013 (płatności z tytułu wspierania gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania - ONW, zalesiania gruntów rolnych, programy rolnośrodowiskowe), uzależniona jest od spełnienia przez rolników wymogów wzajemnej zgodności.

Odrębną grupę stanowić będą warsztaty dla rolników i uczniów szkół rolniczych naszego województwa, obejmujące całokształt zagadnień związanych z produkcją biopaliwa. Będzie to popularyzacja uprawy roślin energetycznych do produkcji biopaliw oraz „biopaliwowni” na potrzeby własne gospodarstwa. Wprowadzenie roślin oleistych przyczyni się do poprawy

zmianowania w gospodarstwie, a uprawa rzepaku do wzbogacenia gleby w substancję organiczną po przyoraniu resztek poźniwnych, jak też wykorzystania produktów ubocznych w postaci makuchów w żywieniu zwierząt gospodarskich. Warsztaty będą prowadzone metodą wykładu i pokazu. Pokazy tłoczenia odbywać się będą na bazie zainstalowanych urządzeń w „Centrum edukacji i produkcji biopaliw na własne potrzeby” w Podlaskim Ośrodku Doradztwa Rolniczego w Szepletowie. Warsztaty pozwolą zapoznać się z urządzeniami do produkcji biopaliw, jak też przybliżyć procedury związane z zakładaniem składu podatkowego. Realizacja tego zadania przyczyni się do aktywizacji rolników i tworzenia grup producenckich w kierunku uprawy roślin oleistych i przetwarzania ich na biopaliwa.

Wzorem minionego roku Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepletowie ma w planach zorganizowanie konferencji wojewódzkiej na temat: ”Siew kukurydzy pod folią w uprawie kiszonkarskiej”. Technologia ta ma na celu sporządzenie kiszonki o maksymalnej koncentracji energii oraz uzyskanie najwyższej strawności zakiszanego materiału. Kiszonka LKS jest propozycją wysokowartościowej paszy, która znakomicie nadaje się jako wzbogacenie dawki żywieniowej, zarówno wysokowydajnych krów mlecznych, jak również dostarczenie skoncentrowanej energii w żywieniu pastwiskowym stosowanym w mniejszych gospodarstwach naszego regionu.

Szczególne znaczenie będzie miało także informowanie na temat możliwości pozyskiwania środków finansowych na rozwój gospodarstw, oraz zapoznavanie rolników z zasadami rozliczania podatku VAT i ubezpieczeń w rolnictwie.

Rolnikom i mieszkańcom wsi stworzona będzie również możliwość odpłatnego udziału w szkoleniach i kursach nadających uprawnienia tj. stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy, obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin, integrowanej produkcji roślin, operatorów kombajnów zbożowych oraz kursu przygotowującego do egzaminu na tytuł zawodowy: rolnik. Zaświadczenia o ukończeniu tych szkoleń są często warunkiem pozyskania środków finansowych. Dopuszczamy także możliwość realizacji innych szkoleń w miarę pojawiającego się zapotrzebowania.

Lp.	Temat	Rodzaj formy kształcenia	Liczba form
1. (SPR/ PR)	Wysoka jakość ziarna zbóż podstawą produkcji żywności wysokiej jakości	konferencja wojewódzka	1
2. (SPR/ PR)	Wpływ terminu siewu, ochrony i nawożenia dolistnego na stan roślin i plon rzepaku ozimego w warunkach województwa podlaskiego	konferencja wojewódzka	1
3. (SPR/ PR)	Zasady przyznawania płatności w ramach wsparcia bezpośredniego	seminarium	14
4. (SPR/ PR)	Znaczenie roślin strączkowych i motylkowatych drobnonasiennych w płodozmianie	seminarium	52

Lp.	Temat	Rodzaj formy kształcenia	Liczba form
5. (SPR/ PR)	Nowoczesna technologia produkcji rzepaku ozimego	seminarium	19
6. (SPR/ PR)	Edukacja rolników i uczniów szkół rolniczych z zakresu produkcji biopaliwa w gospodarstwie rolnym	warsztaty	wg potrzeb
7. (SPR/ PR)	Siew kukurydzy pod folią w uprawie kiszonkarskiej	konferencja wojewódzka	1
8. (SPR/ PZ)	Choroby metaboliczne krów mlecznych i ich wpływ na ekonomikę produkcji mleka – objawy, przyczyny i profilaktyka powstawania zaburzeń	seminarium	39
9. (SPR/ PZ)	Dobrostan zwierząt gospodarskich oraz wymogi wynikające z Ustawy o ochronie zwierząt w świetle wymagań <i>wzajemnej zgodności</i>	seminarium	51
10. (SPR/ PZ)	Dobrostan zwierząt gospodarskich w świetle ustawy o ochronie zwierząt	konferencja wojewódzka	1
11. (SPR/ DT)	Transformacja do praktyki rolniczej wyników doświadczeń terenowych	seminarium	24
12. (SPR/ DT)	Prezentacja doświadczeń i kolekcji kukurydzy na polu doświadczalnym	warsztaty	wg potrzeb
13. (SPR/ OŚ)	Realizacja programów rolnośrodowiskowych w ramach PROW 2007 – 2013	seminarium	85
14. (SPR/ OŚ)	Prowadzenie dokumentacji obowiązującej przy realizacji działania Programu rolnośrodowiskowy	warsztaty	87
15. (SPR/ OŚ)	Wybrane elementy zarządzania gospodarstwem ekologicznym	seminarium	20
16. (SPR/ OŚ)	Popularyzacja doświadczeń z realizacji Programu rolnośrodowiskowego	seminarium wojewódzkie	1
17. (SPR/ OŚ)	Ekologiczna uprawa roślin oleistych	seminarium wyjazdowe	1
18. (SPR/ OŚ)	Ekologiczny chów bydła	seminarium wojewódzkie	1

Lp.	Temat	Rodzaj formy kształcenia	Liczba form
19. (DZE)	Podatek VAT w rolnictwie	seminarium	79
20. (DZE)	Zobowiązania rolników i następstwa wynikające z pomocy finansowej uzyskanej w ramach PROW i kredytów preferencyjnych	seminarium	78
21. (DZP/ PC)	Możliwości wsparcia finansowego działalności innej niż rolnicza	seminarium	40
22. (DZP/ PC)	Inicjowanie działań zmierzających do tworzenia organizacji grupowej współpracy	seminarium	38
23. (DZP/ GA)	Możliwości wsparcia finansowego dodatkowej działalności pozarolniczej	seminarium	22
24. (DZP/ GA)	Zagospodarowanie zagrody wiejskiej zgodnie z KDPR	seminarium	15
25. (DZP/ GA)	Organizacja gospodarstwa agroturystycznego	seminarium	16
26. (DZP/ GA)	Zasady sprzedaży bezpośredniej	seminarium	4
27. (DZP/ GA)	Zioła w kuchni i apteczce	pokaz	6
28. (DZP/ GA)	Sezonowe dekoracje domu i zagrody	pokaz	7
29. (MDW)	Szkolenie w zakresie stosowania środków ochrony roślin przy użyciu opryskiwaczy	szkolenie	65
30. (MDW)	Szkolenie w zakresie obrotu i konfekcjonowania środków ochrony roślin	szkolenie	wg potrzeb
31. (MDW)	Kurs dla operatorów kombajnów zbożowych	kurs	wg potrzeb
32. (MDW)	Integrowana Produkcja Roślin	szkolenie	wg potrzeb

Wsparciem wyżej wymienionych działań będzie opracowanie i rozpowszechnienie materiałów informacyjnych i szkoleniowych.

Coraz więcej mieszkańców obszarów wiejskich poszukuje informacji w internecie. Na stronie internetowej PODR Szepietowo – w nowej szacie graficznej, (www.odr.pl), umieszczane będą artykuły, sprawozdania, fotoreportaże, notatki prasowe, ogłoszenia i komunikaty, a także najlepsze artykuły z bieżących numerów „Wiadomości Rolniczych”. Publikowane będą w kategoriach: Informacje o PODR, Aktualności, Imprezy targowe, Wydawnictwa, Programy i projekty, Produkcja roślinna, Produkcja zwierzęca, Ekonomia, Ochrona środowiska, Ekologia, Przedsiębiorczość, Agroturystyka, Dom i Rodzina, Szkolenia.

Promocja działalności PODR Szepietowo na stronie internetowej będzie obejmowała:

- prezentację obowiązujących wymogów i standardów jakościowych,
- popularyzację informacji o możliwościach korzystania z instrumentów wsparcia gospodarstw rolnych,
- popularyzowanie wiedzy i osiągnięć naukowych oraz praktycznych w rolnictwie,
- promocję imprez wystawienniczo-targowych PODR,
- prezentację pracy wdrożeniowo-upowszechnieniowej,
- prezentację współpracy z instytucjami o podobnym profilu działalności, w tym również, współpracy międzynarodowej Ośrodka.

Poprzez Biuletyn Informacji Publicznej, będziemy publikować informacje, komunikaty dotyczące przetargów oraz ogłoszenia.

Informacje rolnicze będą upowszechniane także na tablicach ogłoszeń. W dyspozycji PODR jest 131 tablic informacyjnych na terenie województwa. Tablice znajdują się w urzędach gmin i Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego. Umożliwia to przekazywanie w tradycyjny sposób informacji w postaci ogłoszeń, komunikatów, notowań cen targowiskowych.

Popularyzacja wiedzy i informacji rolniczej odbywać będzie się również w wydawnictwach PODR.

Plan wydawniczy obejmuje 43 pozycji, w tym 3 tytuły to wydawnictwa merytoryczne, 2 foldery, a 17 to wkładki tematyczne.

Lp.	Tytuł	Rodzaj wydawnictwa	Nakład
1.	Oferta Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie	folder	4000
2. (SPR/PR)	Rolnictwo w województwie podlaskim	folder	4000
3. (SPR/PR)	Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów	wkładka tematyczna A4	5000
4. (SPR/PR)	Integrowana ochrona zbóż	wkładka tematyczna A4	5000
5. (SPR/PR)	Nowoczesna technologia produkcji zbóż	wkładka tematyczna A4	5000
6. (SPR/PR)	Integrowana ochrona rzepaku ozimego	wkładka tematyczna A4	5000
7. (SPR/PR)	Produkcja biopaliw płynnych na bazie urządzeń PODR w Szepietowie	wkładka tematyczna A4	5000
8. (SPR/PZ)	Świadoma obserwacja krów	wkładka tematyczna A4	5000

Lp.	Tytuł	Rodzaj wydawnictwa	Nakład
9. (SPR/PZ)	Czynniki warunkujące wysoką produktywność loch	wkładka tematyczna A4	5000
10. (SPR/PZ)	Tworzenie i organizacja stada bydła mięsnego	wkładka tematyczna A4	5000
11. (SPR/DT)	Lista zalecanych odmian zbóż ozimych	wkładka tematyczna A4	5000
12. (SPR/DT)	Lista zalecanych odmian zbóż jarych	wkładka tematyczna A4	5000
13. (SPR/OŚ)	Rolnik strażnikiem przyrody - działania rolnośrodowiskowe	wkładka tematyczna A4	5000
14. (SPR/OŚ)	Energia odnawialna	wkładka tematyczna A4	5000
15. (DZE)	Kalkulacje wybranych działalności produkcyjnych	wkładka tematyczna A4	5000
16. (DZE)	Celowość przejścia na ogólne zasady rozliczania podatku VAT	wkładka tematyczna A4	5000
17. (DZP/PC)	Korzyści z funkcjonowania w grupie producentkiej	wkładka tematyczna A4	5000
18. (DZP/PC)	Poradnik przedsiębiorczości	wkładka tematyczna A4	5000
19. (DZP/GA)	Idee gospodarstwa edukacyjnego	wkładka tematyczna A4	5000
20. (SPR/OŚ)	Programy rolnośrodowiskowe 2007-2013 - uaktualnienie	broszura	500
21. (SPR/DT)	Przewodnik po polach PODR w Szepietowie	broszura A4	4000
22. (SPR/DT)	Wyniki doświadczeń terenowych za rok 2011	broszura	500
23.	Wiadomości Rolnicze – 11 numerów w nakładzie ~4000 miesięcznie	czasopismo	44 000
24.	Katalog wystawców – Regionalna Wystawa Zwierząt i Dni z Doradztwem Rolniczym	broszura	1000
25.	Katalog wystawców – Wiosenne Targi Ogrodnicze i Pszczelarskie.	broszura	300
26.	Katalog wystawców – Targi Ogrodnicze i Pszczelarskie „Jesień w sadzie i ogrodzie”	broszura	300
27.	Katalogi zwierząt bydła, trzody, koni, owiec – Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	broszura	1000
28.	Wiosenne Targi Ogrodnicze i Pszczelarskie	plakat B3	1000
29.	Zielona Gala i Podlaskie Targi Budownictwa Wiejskiego	plakat B3	1000
30.	Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	plakat B3	1500

Lp.	Tytuł	Rodzaj wydawnictwa	Nakład
31.	Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	plakat A1	200
32.	Targi AgroEkoTurystyczne	plakat B3	1000
33.	Podlaski Dzień Kukurydzy, Wojewódzki Konkurs Orki	plakat B3	1000
34.	Targi Ogrodnicze „Jesień w sadzie i ogrodzie”	plakat B3	1000
35.	Wystawa Zwierząt i Dni z Doradztwem Rolniczym.	plakat B3	200
36.	Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem	zaproszenie	600
37.	Papier firmowy	-	wg potrzeb
38.	Wizytówki i identyfikatory	-	wg potrzeb
39.	Materiały konferencyjne i szkoleniowe	-	wg potrzeb
40.	Zaproszenia	-	wg potrzeb
41.	Pisma marketingowe	-	wg potrzeb
42.	Teczki firmowe	-	wg potrzeb
43.	Teczki na wkładki tematyczne	-	5000

Nadal wydawany będzie miesięcznik - Wiadomości Rolnicze, który redagowany i publikowany jest przez PODR w Szepietowie od 1990 roku. Kolportowany będzie przez doradców PODR Szepietowo, dostępny będzie w prenumeracie, a także w sprzedaży we wszystkich Powiatowych Zespołach Doradztwa Rolniczego i Centrali Ośrodka w Szepietowie. Wiadomości Rolnicze wydawane są w nakładzie 4400 egz. miesięcznie. Informacje, które będą publikowane w Wiadomościach Rolniczych, to nie tylko fachowe porady i zalecenia rolnicze, ale również źródło najnowszych informacji rolniczych. W stałych działach pisma (Z województwa; Fundusze, Programy; Ekonomia; Przyjazne rolnictwo; Rynek, ceny, ogłoszenia; Technologia produkcji; U sąsiada; W domu i ogrodzie) zamieszczane będą informacje i przykłady działań, które mogą być podejmowane przez innych mieszkańców województwa, a także dobrze służą promocji regionu. Zaplanowano także 242 artykuły, przygotowywane przez specjalistów PODR.

Do planu wprowadzono nowy rodzaj wydawnictwa - tzw. wkładki tematyczne. Każdy dział merytoryczny przygotowuje materiały z danej dziedziny, które zebrane w teczkę, stanowią będą materiał informacyjny i promocyjny Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie. Propozycje tematów wkładek przedstawiają się następująco:

Z zakresu ogólnego- foldery:

- Oferta Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie
- Rolnictwo w województwie podlaskim

Z zakresu technologii roślinnej:

- Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów
- Integrowana ochrona zbóż
- Nowoczesna technologia produkcji zbóż
- Integrowana ochrona rzepaku ozimego
- Produkcja biopaliw płynnych na bazie urządzeń PODR w Szepietowie

Z zakresu technologii zwierzęcej:

- Świadoma obserwacja krów
- Czynniki warunkujące wysoką produktywność loch
- Tworzenie i organizacja stada bydła mięsnego

Z zakresu Doświadczalnictwa Terenowego:

- Lista zalecanych odmian zbóż ozimych
- Lista zalecanych odmian zbóż jarych

Z zakresu ekologii i ochrony środowiska:

- Rolnik strażnikiem przyrody - działania rolnośrodowiskowe
- Energia odnawialna

Z zakresu ekonomiki:

- Kalkulacje wybranych działalności produkcyjnych
- Celowość przejścia na ogólne zasady rozliczania podatku VAT

Z zakresu przedsiębiorczości:

- Idee gospodarstwa edukacyjnego
- Poradnik przedsiębiorczości
- Korzyści z funkcjonowania w grupie producenckiej

Ośrodek może poszczycić się prowadzeniem jedynej w województwie biblioteki rolniczej. Działalność biblioteczna będzie polegała na gromadzeniu, opracowywaniu, przechowywaniu, udostępnianiu i popularyzacji materiałów bibliotecznych. Priorytetem będzie uzupełnianie zasobów bibliotecznych o nowości książkowe, czasopisma fachowe, materiały szkoleniowe, materiały pokonferencyjne z zakresu rolnictwa, ze szczególnym uwzględnieniem wydawnictw prezentujących osiągnięcia podlaskiego rolnictwa, gospodarstw agroturystycznych, ekologicznych i innych.

Zbiór biblioteczny obejmuje 12 242 egz. książek i 114 egz. wydawnictw multimedialnych; w prenumeracie znajduje się 41 tytułów czasopism (stan na 30 czerwiec 2011). Prowadzone będzie udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wypożyczeń międzybibliotecznych wszystkim zainteresowanym, a więc doradcom PODR, rolnikom, a także uczniom, studentom i pracownikom naukowym.

W korzystaniu ze zbiorów bibliotecznych pomocne będą bazy bibliograficzne: SIGŹ i Teksty oraz baza aktów prawnych LEX.

Każdy czytelnik będzie miał możliwość samodzielnego lub z pomocą bibliotekarza dokonania wyboru materiałów. Do dyspozycji czytelnika przeznaczone będzie stanowisko komputerowe z dostępem do Internetu. Istnieje również możliwość korzystania z wydawnictw multimedialnych, które znajdują się w zbiorach biblioteki.

Popularyzacja książek i idei czytelnictwa realizowana będzie poprzez:

- organizowanie kiermaszy wydawnictw rolniczych podczas imprez organizowanych przez PODR,
- stałą wystawę czasopism rolniczych znajdujących się w bibliotece,
- reklamę oferty biblioteki na stronie internetowej Ośrodka i na łamach Wiadomości Rolniczych,
- popularyzację czytelnictwa Wiadomości Rolniczych i prasy rolniczej w bibliotece PODR i bibliotekach w powiatowych zespołach doradztwa rolniczego,
- współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami i organizacjami w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności lokalnej, w tym szczególnie z Centralną Biblioteką Rolniczą.

Lp.	Nazwa zadania i forma jego realizacji	Zakres
1. (MDW/ IP)	Upowszechnienie informacji rolniczej na stronie internetowej PODR (www.odr.pl):	244
	– produkcja roślinna	27
	– produkcja zwierzęca	30
	– doświadczałnictwo	6
	– ekologia i ochrona środowiska	56
	– ekonomika	47
	– przedsiębiorczość, programy i projekty	31
	– gospodarstwo domowe i agroturystyka	26
	– szkolenia	21
2. (MDW/ IP)	Biuletyn Informacji Publicznej – strona podmiotowa PODR w Szepietowie – informacje, przetargi, ogłoszenia	12
3. (MDW/ IP)	Publikacja artykułów w Wiadomościach Rolniczych:	242
	– produkcja roślinna	29
	– produkcja zwierzęca	30
	– doświadczałnictwo	6
	– programy rolnośrodowiskowe i ekologia	60
	– ekonomika	52
	– przedsiębiorczość, programy i projekty	37
	– gospodarstwo domowe i agroturystyka	28
4. (MDW/ IP)	Upowszechnienie informacji rolniczej na tablicach ogłoszeń komunikaty i ogłoszenia, notowania cen (liczba tablic).	131 tablic
5. (MDW)	Analiza potrzeb szkoleniowych i doradczych mieszkańców wsi - ankiety	301
6. (MDW/ IP)	Działalność biblioteczna	
	– wypożyczenia	wg potrzeb
	– czytelnia – wykorzystanych materiałów	wg potrzeb

Na 2012 rok planowane jest również przeprowadzenie licznych przedsięwzięć w formie konkursów.

Przygotowana będzie prezentacja uczestników oraz zgłoszenie gospodarstw do konkursów:

- Farmer Roku przeprowadzanego na szczeblu krajowym,
- Ogólnopolskiego Konkursu na Hodowcę i Fermę Bydła Mlecznego i Mięsnego,
- Ogólnopolskiego Konkursu Producent Trzody Chlewnej,

- Bezpieczne gospodarstwo rolne,
- Eurozagroda,
- Nasze Kulinarne Dziedzictwo

Po uzyskaniu dofinansowania w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich organizowane będą konkursy:

- Agroliga 2012 na szczeblu wojewódzkim – zaplanowano udział 14 uczestników - gospodarstw i firm z branży okołorolniczej oraz konferencję podsumowującą ten konkurs,
- Najlepsze gospodarstwo agroturystyczne województwa podlaskiego
- Konkurs Orki,
- Najlepsze gospodarstwo ekologiczne z towarzyszącymi działaniami edukacyjnymi
- „Przyjazna wieś” na najlepszy projekt w zakresie infrastruktury zrealizowany na terenach wiejskich przy wsparciu środków unijnych
- Piękna i estetyczna Podlaska Wieś

Konkursy, w których realizacji uczestniczy PODR mają na celu nie tylko popularyzację nowoczesnych, ciekawych rozwiązań technologicznych i upowszechnianie dobrych praktyk, ale również zwrócenie uwagi na potencjał rozwojowy podlaskich gospodarstw.

Lp.	Nazwa konkursu	Liczba zgłoszeń
1. (MDW/ IP)	Farmer Roku 2012	7
2. (SPR/ PZ)	Ogólnopolski Konkurs na Hodowcę i Fermę Bydła Mlecznego i Mięsnego – współorganizacja	wg potrzeb
3. (SPR/ PZ)	Ogólnopolski Konkurs Producent Trzody Chlewnej – współorganizacja	wg potrzeb
4. (BHP)	Bezpieczne gospodarstwo rolne – współorganizacja	5
5. (DZE)	Eurozagroda	wg potrzeb
6. (DZP/ GA)	Nasze Kulinarne Dziedzictwo	14

Na 2012 roku na terenach wystawowych Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego „Agroarena” zaplanowano imprezy wystawienniczo-targowych, które poprzedzone będą kampanią reklamową w mediach oraz na plakatach.

Nowoczesne rozwiązania technologiczne promować będziemy w trakcie Wiosennych Targów Ogrodniczych i Targów Pszczelarskich, Podlaskich Targów Budownictwa Wiejskiego, Podlaskiego Dnia Kukurydzy, Targów Ogrodniczych „Jesień w sadzie i ogrodzie”. W celu prezentacji najnowszych dostępnych technik i technologii w zakresie

produkcji zwierzęcej zostanie zorganizowana Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem Rolniczym oraz Zielona Gala.

Po raz czwarty organizować będziemy w Augustowie - mieście niezwykle atrakcyjnym turystycznie - targi AgroEkoTurystyczne, aby promować rolnictwo ekologiczne oraz działalność agroturystyczną.

W ramach organizowanych wystaw płodów rolnych na dożynkach i imprezach lokalnych, zaprezentowane zostaną rolnikom osiągnięcia i rozwiązania z dziedziny rolnictwa.

Naszym zadaniem będzie dotarcie z propozycją uczestniczenia w imprezach wystawienniczo-targowych do możliwie najszerzej grupy potencjalnych wystawców i rolników.

PODR ubiega się o dofinansowanie organizacji ww. imprez wystawienniczo-targowych w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich. Uzyskanie dofinansowania pozwoli na wzbogacenie programu i atrakcyjniejszą prezentację wiedzy z zakresu produkcji rolniczej.

Lp.	Nazwa	Termin
1. (SPR/PR, SPR/PZ)	Wiosenne Targi Ogrodnicze i Targi Pszczelarskie	21-22 IV
2. (DZE, SPR/PZ)	Podlaskie Targi Budownictwa Wiejskiego, Zielona Gala	19-20 V
3. (SPR/PZ)	XIX Regionalna Wystawa Zwierząt Hodowlanych i Dni z Doradztwem Rolniczym	23-24 VI
4. (SPR/OŚ, DZP/GA)	Targi AgroEkoTurystyczne - Rynek Zygmunta Augusta w Augustowie	14-15 VII
5. (SPR/PR, SPR/PZ)	Podlaski Dzień Kukurydzy, V Konkurs Orki	9 IX
6. (SPR/PR, SPR/PZ)	Targi Ogrodnicze „Jesień w sadzie i ogrodzie”	13-14 X
7. (SPR/PR)	Wystawy płodów rolnych na dożynkach i imprezach lokalnych	VIII-IX

Doskonalenie zawodowe kadry doradczej

W celu poprawy efektywności pracy i konkurencyjności na rynku usług doradczych zadanie to realizowane będzie następującymi formami:

Lp.	Forma doskonalenia	Liczba uczestników
1	Seminaria i warsztaty	
	– Minimalne wymagania wzajemnej zgodności (cross – compliance)	wg potrzeb
	– Wypełnianie wniosków o płatności bezpośrednie oraz wniosków i niezbędnej dokumentacji z działań PROW	110
	– Doskonalenie technologii produkcji roślinnej	20
	– Doskonalenie technologii produkcji zwierzęcej	20
	– Podatki w rolnictwie	20
	– Regulacje prawne w programach rolnośrodowiskowych	100
	– Zakładanie i pielęgnacja sadów tradycyjnych – warsztaty szkoleniowe	40
2	Kształcenie na odległość:	
	– Zarządzanie finansami i korzystanie z bankowości elektronicznej	wg potrzeb
	– Ekonomika, zarządzanie i technologia w rolnictwie	wg potrzeb
	– Wsparcie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości	wg potrzeb

Projekty

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego współuczestniczy w realizacji i pozyskuje projekty w ramach środków krajowych i unijnych.

W roku 2012 będą realizowane następujące projekty:

Lp.	Nazwa działania	Zakres	Wartość ogółem *
1. (DZP/PP)	POKL, Działanie 8.1.2 – Wsparcie procesów adaptacyjnych i modernizacyjnych w regionie – „Reorientacja - wsparcie doradcze i szkoleniowe osób odchodzących z rolnictwa” - kontynuacja z roku 2011 <u>A . Szkolenia własne:</u> ▪ „Pracownik branży turystycznej” ▪ „Architekt ogrodów” ▪ „ Kucharz regionalny” <u>B. Szkolenia zlecone</u> ▪ Prawo jazdy kat „C” lub „E” ▪ Obsługa wózków widłowych ▪ Drwal – operator pilarki ▪ Technolog robót budowlanych – stolarz, dekarz ▪ Operator sprzętu ciężkiego	2 / 24 5 / 60 6 / 72 3 / 36 3 / 36 3 / 36 3 / 36 3 / 36	1 034 310,00 zł
2. (DZP/PP)	PROW, Działanie 111 ”Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” - „Zasady otrzymywania dopłat bezpośrednich, a obowiązek spełniania przez gospodarstwo zasad wzajemnej zgodności ze szczególnym uwzględnieniem programów zwalczania chorób zakaźnych w województwie podlaskim” – kontynuacja z roku 2011	63/1134	1 439 855,00 zł
3. (DZP/PP)	PROW, Działanie 111 ”Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie” - „Wymogi wzajemnej zgodności dla gospodarstw ubiegających się o płatności bezpośrednie oraz niektóre płatności nie inwestycyjne w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013”	44/792	733 827,00 zł
4. (SPR/OŚ)	PROW 2007-2013, Działanie 111 „Szkolenia zawodowe dla osób zatrudnionych w rolnictwie i leśnictwie ” – „Alternatywne źródła energii i ich zastosowanie”	8/320	119 384 zł
5. (MDW)	Szkolenia w ramach umowy z Gminą Szepietowo nt. „Realizacji kompleksowego projektu z zakresu gospodarki odpadami w Gminie Szepietowo” – realizowanych w ramach projektu współfinansowanego z RPO Województwa Podlaskiego na lata 2007-2013 – kontynuacja z roku 2011	24/240	21 600 zł

* - kwoty na wszystkie lata realizacji.

Podlaski Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Szepietowie ubiega się o dofinansowanie w ramach Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich realizacji następujących zadań:

Lp.	WYSZCZEGÓLNIENIE	Kwota	Dział planujący
1.	Opracowanie i wydanie publikacji „Przedsiębiorczość rolników województwa podlaskiego – przykłady dobrych praktyk”	26 000,00	DZP/PC
2.	Konkurs Podlaska Agroliga 2012	15 000,00	MDW/IP
3.	Wyjazd studyjno - informacyjny dla producentów rolnych chcących wybudować budynki gospodarcze w ramach wspólnej działalności rolniczej	15 000,00	DZE
4.	Przedsięwzięcie edukacyjne podczas Targów Budownictwa Wiejskiego - Budynki i Budowle Grup Producentów Rolnych	4 000,00	DZE
5.	Publikacja „Analiza zmiennych kosztów produkcji w gospodarstwach rolnych zrzeszonych w grupy producentów rolnych	3 409,00	DZE
6.	Organizacja praktycznych zajęć terenowych prezentujących dobre przykłady w zakresie zrównoważonego rozwoju dla młodzieży uczęszczającej do szkół rolniczych w woj. podlaskim	40 000,00	DZP/PC
7.	„ Konkurs na najlepsze gospodarstwo agroturystyczne województwa podlaskiego”	23 000,00	DZP/GA
8.	Podlaskie Forum Agroturystyczne wraz z zapleczem eksperckim	50 000,00	DZP/GA
9.	Wojewódzki Konkurs Orki Pługami Tradycyjnymi	28 000,00	SPR/PR
10.	"Konkurs na najlepsze gospodarstwo ekologiczne” z towarzyszącymi działaniami edukacyjnymi	33 000,00	SPR/OŚ
11.	Organizacja Targów AgroEkoTurystycznych w Augustowie	16 000,00	SPR/OŚ
12.	Wyjazd studyjno – informacyjny dla producentów żywności ekologicznej i kadry doradczej pn. Produkcja -przetwórstwo - promocja żywności ekologicznej - woj. kujawsko - pomorskie i mazowieckie	16 000,00	SPR/OŚ
13.	Seminarium informacyjne „Pokonaj warrozę”	3 500,00	SPR/PZ
14.	Przedsięwzięcie edukacyjne polegające na organizacji XIX Regionalnej Wystawy Zwierząt Hodowlanych, Szepietowo 2012	100 000,00	SPR/PZ
15.	Konkurs „Przyjazna wieś” na najlepszy projekt w zakresie infrastruktury zrealizowany na terenach wiejskich przy wsparciu środków unijnych	30 000,00	DZP/PC
16.	Konkurs „Piękna i estetyczna Podlaska Wieś”	30 000,00	DZP/GA
17.	Realizacja filmu szkoleniowego dot. produkcji i użytkowania biopaliw	10 000,00	SPR/PR
18.	Organizacja cyklu seminariów nt. Wspólna Polityka Rolna po 2013 roku i jej skutki dla podlaskiego rolnictwa	6 000,00	MDW
RAZEM		448 909,00	

/dane na dzień 2011.10.03/

Objaśnienia zastosowanych zapisów i skrótów:

* skróty nazw działów/sekcji na podstawie Rzeczowego Wykazu Akt, w celu ułatwienia identyfikacji zadań nadzorowanych przez poszczególne komórki organizacyjne Podlaskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Szepietowie (PODR):

SPR/PR – Sekcja Produkcji Roślinnej

SPR/PZ – Sekcja Produkcji Zwierzęcej

SPR/DT – Sekcja Doświadczalnictwa Terenowego

DZE – Dział Ekonomiki

SPR/OŚ – Sekcja Ekologii i Ochrony Środowiska

DZP/GA – Sekcja Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki

DZP – Dział Przedsiębiorczości, Wiejskiego Gospodarstwa Domowego i Agroturystyki

MDW – Sekcja Metodyki Doradztwa i Szkoleń

MDW/IP – Sekcja Wydawnictw i Promocji

** wg potrzeb – zakres wyrażony tym określeniem oznacza, że zadania będą realizowane proporcjonalnie do zainteresowania rolników i mieszkańców obszarów wiejskich oraz możliwości kadrowych PODR

